
داستانهای خانواده
نسخه ۱

بسم الله الرحمن الرحیم

دانستنی های خانواده

نویسنده:

واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵
دانستنیهای خانواده ----- ۸
مشخصات کتاب ----- ۸
خانواده ----- ۸
قرآن وخانواده ----- ۸
حقوق خانواده ----- ۹
اسباب اختلاف ----- ۱۰
اختلافات خانوادگی ----- ۱۰
اختلاف افکنی ----- ۱۰
به تکلف افتادن ----- ۱۰
به رخ کشیدن ----- ۱۰
بازگو کردن های بیجا ----- ۱۰
بد زبانی وتمسخر ----- ۱۱
سوء ظن ----- ۱۱
مراء وجدال ----- ۱۳
بد حجابی وجلوه های نابجا ----- ۱۳
توقعات بی جا ----- ۱۳
بیکاری – سرگرمی سالم ----- ۱۳
زخم زبان،توهین، تهمت ----- ۱۴
شغل ----- ۱۴
آرایش ها ----- ۱۵
عدم اطاعت وپیروی ----- ۱۵
چشم داشت به دیگران ----- ۱۶
فرزند دختر ----- ۱۶

بدگوئی ---------- ۱۶
عیب جوئی ---------- ۱۶
حسادت ---------- ۱۶
غرور وخود خواهی ---------- ۱۶
راه حل اختلاف ---------- ۱۷
پیش گیری ---------- ۱۷
دادگاه خانواده ---------- ۱۷
مسئولیت والدین ---------- ۱۸
برخوردهای منطقی ---------- ۱۸
نمونه هایی از الگوهای خانواده ---------- ۲۱
رفتار متقابل دو همسر فداکار (حضرت زهرا و حضرت علی علیهما السلام) ---------- ۲۲
شرم و حیا در کنار همسر ---------- ۲۲
وفاداری و حمایت همیشگی از همسر ---------- ۲۴
تواضع و فروتنی حضرت زهرا (س) در مقابل همسر ---------- ۲۵
سازش با مشکلات و سختی ها در طول زندگی ---------- ۲۵
جهاد زن در راه خدا! ---------- ۲۸
ایثار در شوهرداری ---------- ۳۱
حفظ آبروی خانواده ---------- ۳۲
تقسیم کار در خانه ---------- ۳۳
عشق و علاقه شدید حضرت زهرا (س) به امیرالمؤمنین (ع) ---------- ۳۵
کار طاقت فرسای امیرالمؤمنین (ع) جهت امرار معاش ---------- ۳۸
رضایت فوق العاده امیرالمؤمنین (ع) از حضرت زهرا (س) ---------- ۳۹
استفاده از تجربه ی مشورت در زندگی ---------- ۴۰
تفریح و گفتگوهای دلنشین حضرت زهرا (س) و امیرالمؤمنین (ع) ---------- ۴۱
توصیه ی حضرت زهرا (س) به امیرالمؤمنین (ع) در ازدواج با اَمامه ---------- ۴۲
رفتار با فرزند ---------- ۴۴

انتخاب بهترین نام ها برای فرزندان ----- ۴۴
عقیقه دادن و گفتن اذان در گوش نوزاد ----- ۴۵
اظهار محبت نسبت به فرزندان ----- ۴۵
توجه به نیازهای کودکان ----- ۴۸
توجّه به بازی و تحرّک کودکان ----- ۴۹
استفاده از جاذبه شعر در تربیت کودکان ----- ۵۰
ارج نهادن به شخصیت فرزندان ----- ۵۱
توجّه دادن فرزندان به رعایت نظم و حقوق دیگران ----- ۵۴
عدم تبعیض بین فرزندان ----- ۵۶
برخوردار نمودن فرزندان از عواطف پاک مادری ----- ۵۸
امید دادن به فرزندان در اجابت خواسته های مشروع ----- ۵۹
توجّه به حضور و غیاب فرزندان ----- ۶۰
آموزش ایمان و تقوی به فرزندان ----- ۶۱
اشاره ----- ۶۱
تشویق فرزندان به مسائل دینی و عبادی ----- ۶۲
مأنوس نمودن فرزندان به مسجد و دقّت در گفتار پیامبر (ص) ----- ۶۳
تعلیم فرزندان به نوع دوستی و رعایت حقوق همسایگان ----- ۶۴
توجّه به سلامتی فرزندان ----- ۶۵
خلاصه ی درسهایی از برنامه های تربیتی حضرت زهرا (س) نسبت به فرزندان ----- ۶۶
یاد فرزندان در بستر شهادت ----- ۶۸
درباره مرکز ----- ۷۰

دانستنیهای خانواده

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان،۱۳۸۸

عنوان و نام پدیدآور: دانستنیهای خانواده/ واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.

مشخصات نشر: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: خانواده-- اجتماعی

موضوع: جوان -- زندگی

موضوع: اجتماعی - عمومی

خانواده

قرآن وخانواده

وَ کانَ یأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلاهِ [مریم / ۵۵.]

وَ أْمُرْ أَهْلَک بِالصَّلاهِ [طه / ۱۳۲.]

قُلْ لِأَزْواجِک وَ بَناتِک [احزاب / ۵۹.]

إِنّا کنّا قَبْلُ فِی أَهْلِنا مُشْفِقِینَ [طور / ۲۶.]

وَ أَنْذِرْ عَشِیرَتَک الْأَقْرَبِینَ [شعراء / ۲۱۴.]

إِذْ قالَ لِبَنِیهِ [بقره / ۱۳۳.]

یا بُنَی أَقِمِ الصَّلاهَ [لقمان / ۱۷.]

قالَ یا بُنَی لا تَقْصُصْ رُویاک [یوسف / ۵.]

يا بُنَى إِنِّى أَرى فِى الْمَنامِ [صافات / ۱۰۲.]

يا بَنِى لا تَدْخُلُوا مِنْ بابٍ واحِدٍ [يوسف / ۶۷.]

فَما آمَنَ لِمُوسى إِلّا ذُرِّيهٌ [يونس / ۸۳.]

حقوق خانواده

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته [جامع الأخبار، ص۱۱۹].

الامير مسئول عن الرعيه الرجل مسئول عن اهله و المرئه راعيه على ولدها

فَقالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّى آنَسْتُ ناراً لَعَلِّى آتِيكمْ مِنْها بِقَبَسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النّارِ هُدىً [طه / ۱۰.]

موسى در فكر آوردن نيازهاى خانوداده بود، اما خدا او را به نبوت رساند.

فَراغَ إِلى أَهْلِهِ فَجاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ [ذاريات / ۲۶.]

تلاش همسر ابراهيم براى تهيه غذا براى مهمان.

قَالَ الصَّادِقُ (ع) لَمَّا نَزَلَتْ يـا أَيهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَـكمْ وَ أَهْلِيكمْ ناراً قَالَ النَّاسُ يا رَسُولَ اللَّهِ كيفَ نَقِى أَنْفُسَـنَا وَ أَهْلِينَا قَالَ اعْمَلُوا الْخَيرَ وَ ذَكرُوا بِهِ أَهْلِيكمْ وَ أَدِّبُوهُمْ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ [دعائم الإسلام، ج۱، ص۸۲.]

احترام به حقوق و مالكيت همسر: وَ آتُوا النِّساءَ صَدُقاتِهِنَّ نِحْلَةً [نساء / ۴.]

لِلنِّساءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكتَسَبْنَ [نساء / ۳۲.]

دورى از سخت گيرى: يخافُونَ سُوءَ الْحِسابِ [رعد / ۲۱.]

عفو و اغماض: وَ إِذا ما غَضِبُوا هُمْ يغْفِرُونَ [شورى / ۳۷.]

تحمل زخم زبان: وَ إِذا خاطَبَهُمُ الْجاهِلُونَ قالُوا سَلاماً [فرقان / ۶۳]

خرج به مقدار توان: لِينْفِقْ ذُو سَعَهٍ مِنْ سَعَتِهِ [طلاق / ۷.]

معاشرت معروف: عاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ [نساء / ۱۹.]

احترام متقابل: وَ

إِذا حُيیتُمْ بِتَحِیهٍ فَحَیوا بِأَحْسَنَ مِنْها أَوْ رُدُّوها [نساء / ۸۶.]

حضور در اجتماع: فَقُلْ تَعالَوْا نَدْعُ أَبْناءَنا وَ أَبْناءَکمْ وَ نِساءَنا وَ نِساءَکمْ [آل عمران / ۶۱]

زنها وسیله انحراف و بهانه دست دشمن نشوند: یذَبِّحُ أَبْناءَهُمْ وَ یسْتَحْیی نِساءَهُمْ [قصص / ۴.]

قالُوا اقْتُلُوا أَبْناءَ الَّذِینَ آمَنُوا مَعَهُ وَ اسْتَحْیوا نِساءَهُمْ [غافر / ۲۵.]

اسباب اختلاف

اختلافات خانوادگی

اختلاف افکنی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): منْ عَمِلَ فِی فُرْقَهٍ بَینَ امْرَأَهٍ وَ زَوْجِهَا کانَ عَلَیهِ غَضَبُ اللَّهِ وَ لَعْنَتُهُ فِی الدُّنْیا وَ الآخِرَهِ وَ کانَ حَقّاً عَلَی اللَّهِ أَنْ یرْضَخَهُ بِأَلْفِ صَخْرَهٍ مِنْ نَارٍ وَ مَنْ مَشَی فِی فَسَادِ مَا بَینَهُمَا وَ لَمْ یفَرِّقْ کانَ فِی سَخَطِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَعْنَتِهِ فِی الدُّنْیا وَ الآخِرَهِ وَ حَرَّمَ (اللَّهُ عَلَیهِ) النَّظَرَ إِلَی وَجْهِهِ [ثواب الأعمال، ص۲۸۸.]

به تکلف افتادن

برای خوشحال کردن اقوام و رفقای خود شوهرش را به زحمت نیندازد. رفقا و اقوام یک ساعت بیشتر با او نیستند ولی با شوهر آزرده زندگی دائمی مشکل خواهد بود.

به رخ کشیدن

۱ زن نباید در خانه جمال و مال خود را به رخ شوهرش بکشد و اگر این کار را کرد جز دوری و کینه شوهر بهره ای نمی برد.

۲ به مدرک، فامیل، شکل، مال، هنر و ... خود افتخار می کند و پز می دهد.

بازگو کردن های بیجا

لا یحِبُّ اللّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلّا مَنْ ظُلِمَ [نساء / ۱۴۸.]

لا یغْتَبْ بَعْضُکمْ بَعْضاً [حجرات / ۱۲.]

مَنْ یشْفَعْ شَفاعَهً حَسَنَهً یکنْ لَهُ نَصِیبٌ مِنْها وَ مَنْ یشْفَعْ شَفاعَهً سَیئَهً یکنْ لَهُ کفْلٌ مِنْها وَ کانَ اللّهُ عَلی کلِّ شَیءٍ مُقِیتاً [نساء / ۸۵]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): مَنْ أَمَرَ بِسُوءٍ أَوْ دَلَّ عَلَیهِ أَوْ أَشَارَ بِهِ فَهُوَ شَرِیک [خصال صدوق، ج۱، ص۱۳۸.]

فَیتَعَلَّمُونَ مِنْهُما ما یفَرِّقُونَ بِهِ بَینَ الْمَرْءِ وَ زَوْجِهِ [بقره / ۱۰۲.]

بد زبانی وتمسخر

قُلْ لِعِبادِی یقُولُوا الَّتِی هِی أَحْسَنُ إِنَّ الشَّیطانَ ینْزَغُ بَینَهُمْ [اسراء / ۵۳.]

لا یسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسی أَنْ یکونُوا خَیراً مِنْهُمْ [حجرات / ۱۱.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): مَنْ کانَ لَهُ امْرَأَةٌ تُوذِیهِ لَمْ یقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَ لَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّی تُعِینَهُ وَ تُرْضِیهُ وَ إِنْ صَامَتِ الدَّهْرَ وَ قَامَتْ وَ أَعْتَقَتِ الرِّقَابَ وَ أَنْفَقَتِ الْأَمْوَالَ فِی سَبِیلِ اللَّهِ وَ کانَتْ أَوَّلَ مَنْ تَرِدُ النَّارَ ثُمَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) وَ عَلَی الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِک الْوِزْرِ وَ الْعَذَابِ إِذَا کانَ لَهَا مُوذِیاً ظَالِماً [أعلام الدین، ص۴۱۴.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): مَلْعُونَةٌ مَلْعُونَةٌ امْرَأَةٌ تُوذِی زَوْجَهَا أَوْ تَغُمُّهُ وَ سَعِیدَةٌ سَعِیدَةٌ امْرَأَةٌ تُکرِمُ زَوْجَهَا وَ لَا تُوذِیهِ [کنز الفوائد، ج۱، ص۱۴۹.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): إِنَّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ بَرِیئَانِ مِمَّنْ أَضَرَّ بِامْرَأَتِهِ حَتَّی تَخْتَلِعَ مِنْهُ [ثواب الأعمال، ص۲۸۷.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) إِنِّی أَتَعَجَّبُ مِمَّنْ یضْرِبُ امْرَأَتَهُ وَ هُوَ بِالضَّرْبِ أَوْلَی مِنْهَا [جامع الأخبار، ص۱۵۸.]

پیامبر (ص) می فرماید: حور العین به زنی که شوهرش را آزار می دهد می گوید: خدا ترا بکشد. شما لیاقت این مرد را ندارید. به زودی از شما جدا شده و به سراغ ما می آید. [آیین همسرداری، ص۳۳.]

سوء ظن

إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ [حجرات / ۱۲.]

۱ چطور شد که نگذاشت نامه را بخوانم.

۲ چطور شد که حمام رفت.

۳ چطور شد که دیر آمد.

۴ چطور شد که ستایش فلانی را کرد.

۵ چطور شد که فلان زن از او ستایش کرد.

۶ چطور شد که به فلانی احترام کرد.

اختلافات خانوادگی، صفحه ۳

۷ چطور شد که نسبت به فامیل من سر سنگین است.

۸ چطور شد که به من خلاف گفت.

قَالَ أَمِيرُ الْمُومِنِينَ (ع): إِياك وَ التَّغَايرَ فِى غَيرِ مَوْضِعِ

غَیرَهٍ فَإِنَّ ذَلِک یدْعُو الصَّحِیحَهَ إِلَی السَّقَمِ وَ الْبَرِیئَهَ إِلَی الرِّیبِ [نهج البلاغه،نامه ۳۱.]

مراء وجدال

پیغمبر: (ص) ضامن شـده اند خانه ای را در بهشت: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): أَنَا زَعِیمٌ بِبَیتٍ فِی أَعْلَی الْجَنَّهِ وَ بَیتٍ فِی وَسَطِ الْجَنَّهِ وَ بَیتٍ فِی رِیاضِ الْجَنَّهِ لِمَنْ تَرَک الْمِرَاءَ وَ إِنْ کانَ مُحِقّاً [توحید صدوق، ص ۴۶۱.]

بد حجابی وجلوه های نابجا

دلسردی مرد عامل فتنه است که منشأ این دلسردی چشم چرانی مرد از یک سو و آرایش آزاد زنان در خیابان ها از سوی دیگر و مقایسه کردن که مرد میان همسر خود با تمام زنانی که دیده است می تواند باشد.

قَالَ أَمِیرُ الْمُومِنِینَ (ع): وَ اکفُفْ عَلَیهِنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِک إِیاهُنَّ فَإِنَّ شِدَّهَ الْحِجَابِ أَبْقَی عَلَیهِنَّ وَ لَیسَ خُرُوجُهُنَّ بِأَشَدَّ مِنْ إِدْخَالِک مَنْ لَا یوثَقُ بِهِ عَلَیهِنَّ [نهج البلاغه، نامه ۳۱.]

مرد نباید هر مردی رابه هر عنوان به خانه آورد.

قَالَ الصَّادِقُ (ع): مَا یأْمَنُ الَّذِینَ ینْظُرُونَ فِی أَدْبَارِ النِّسَاءِ أَنْ یبْتَلَوْا بِذَلِک فِی نِسَائِهِمْ [من لایحضره الفقیه، ج۴، ص۱۹.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): أَیمَا امْرَأَهٍ تَطَیبَتْ لِغَیرِ زَوْجِهَا لَمْ تُقْبَلْ مِنْهَا صَلَاهٌ حَتَّی تَغْتَسِلَ مِنْ طِیبِهَا کغُسْلِهَا مِنْ جَنَابَتِهَا [کافی، ج۵، ص۵۰۷.]

فَلا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَیطْمَعَ الَّذِی فِی قَلْبِهِ مَرَضٌ [احزاب / ۳۲.]

وَ لا یضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِیعْلَمَ ما یخْفِینَ مِنْ زِینَتِهِنَّ [نور / ۳۱.]

توقعات بی جا

پیامبر (ص): هر زنی که ناسازگاری کند و شوهرش را بر چیزهایی که فوق توانایی اوست وادار کند، اعمالش مورد قبول نیست و در قیامت مورد غضب خداست. [آیین همسرداری، ص۴۷.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): مَنْ کانَتْ لَهُ امْرَأَهٌ وَ لَمْ تُوَافِقْهُ وَ لَمْ تَصْبِرْ عَلَی مَا رَزَقَهُ اللَّهُ وَ شَقَّتْ عَلَیهِ وَ حَمَلَتْهُ مَا لَمْ یقْدِرْ عَلَیهِ لَمْ یقْبَلِ اللَّهُ لَهَا حَسَنَهً تَتَّقِی بِهَا النَّارَ وَ غَضِبَ اللَّهُ عَلَیهَا مَا دَامَتْ کذَلِک [ثواب الأعمال، ص۲۸۷.]

بیکاری – سرگرمی سالم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): نِعْمَ اللَّهْوُ الْمِغْزَلُ لِلْمَرْأَهِ الصَّالِحَهِ [علل الشرائع، ج۲، ص۵۸۲.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): لَا تُنْزِلُوا النِّسَاءَ الْغُرَفَ وَ لَا تُعَلِّمُوهُنَّ الْکتَابَهَ وَ عَلِّمُوهُنَّ الْغَزْلَ وَ سُورَهَ النُّورِ [الجعفریات، ص۹۷.]

ام اسلمه از رسول خدا (ص) درباره خدمت زن در خانه پرسید؛ فرمودند: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): إِنَّ هَذَا الدِّينَ مَتِينٌ فَأَوْغِلُوا فِيهِ بِرِفْقٍ وَ لَا تُكَرِّهُوا عِبَادَةَ اللَّهِ إِلَى عِبَادِ اللَّهِ فَتَكُونُوا كَالرَّاكِبِ الْمُنْبَتِّ الَّذِى لَا سَفَراً قَطَعَ وَ لَا ظَهْراً أَبْقَى [كافى، ج۲، ص۸۶.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): أَيمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيتِ زَوْجِهَا شَيئاً مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحاً نَظَرَ اللَّهُ إِلَيهَا وَ مَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيهِ لَمْ يعَذِّبْهُ [أمالى صدوق، ص۴۱۱.]

قَالَ الْبَاقِرُ (ع): إِنَّ فَاطِمَةَ (ع) ضَمِنَتْ لِعَلِى (ع) عَمَلَ الْبَيتِ وَ الْعَجِينَ وَ الْخُبْزَ وَ قَمَّ الْبَيتِ وَ ضَمِنَ لَهَا عَلِى (ع) مَا كانَ خَلْفَ الْبَابِ نَقْلَ الْحَطَبِ وَ أَنْ يجِىءَ بِالطَّعَامِ [تفسير عياشى، ج۱، ص۱۷۱.]

فاطمه (س) از رسول الله ص تقاضای خادمه کرد، فرمود: می ترسم از پاداش کار در خانه باز بمانی

يا فاطمه! إنى لا أريد أن ينفك عنك أجرك إلى الجاريه [المناقب، ج۳، ص۳۴۱.]

زخم زبان،توهین، تهمت

اختلافات خانوادگی، صفحه ۴

وَيلٌ لِكلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ [همزه / ۱.]

وَ لا تَسُبُّوا الَّذِينَ يدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّهِ فَيسُبُّوا اللّهَ عَدْواً بِغَيرِ عِلْمٍ [انعام / ۱۰۸.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): من قذف امرأته بالزناء خرج من حسناته كما تخرج الحيه من جلدها و كتب له بكل شعره على بدنه ألف خطيئه [جامع الأخبار، ص۱۵۷.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): إِنَّ اللَّهَ تَبَارَك وَ تَعَالَى يقُولُ مَنْ أَهَانَ لِى وَلِياً فَقَدْ أَرْصَدَ لِمُحَارَبَتِى وَ أَنَا أَسْرَعُ شَىءٍ إِلَى نُصْرَةِ أَوْلِيائِى [كافى، ج۲، ص۳۵۱.]

شغل

زن ها معمولا شوهری دوست دارند که؛

۱ در وطن باشد.

۲ هر شب بیاید.

۳ اول شب بیاید.

۴ ایام فراغت داشته باشد.

۵ شب نشینی و گردش و تفریح بروند.

۶ شغل تمیز، آبرومند و پردرآمد داشته باشد.

این خواسته مطابق اصل فرد و اصل رفاه است، اما اصل جامعه اصل خدمت و اصل رشد می گوید: افراد باید همت کنند. مرزبان و کشیک باشند، از سود و تمیزی بگذرند.

آرایش ها

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): اغسلوا ثیابکم و خذوا من شعورکم و استاکوا و تزینوا و تنظفّوا فانّ بنی اسرائیل لم یکونوا یفعلون ذالک فزنت نسائهم [نهج الفصاحه، جمله۳۷۸.]

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ جَهْمٍ قَالَ: رَأَیتُ أَبَا الْحَسَنِ (ع) اخْتَضَبَ فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاك اخْتَضَبْتَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ إِنَّ التَّهْیئَهَ مِمَّا یزِیدُ فِی عِفَّهِ النِّسَاءِ وَ لَقَدْ تَرَك النِّسَاءُ الْعِفَّهَ بِتَرْك أَزْوَاجِهِنَّ التَّهْیئَهَ [کافی، ج۵، ص۵۶۷.]

زنی به نزد پیامبر (ص) رفته و گفت که شما فرموده اید که زن در منزل برای مردش آرایش کند، لیکن شوهر من نابیناست. حضرت فرمود: شما عطر بزنید تا شوهرتان بوی عطر را استشمام کند.

عدم اطاعت وپیروی

۱ نپذیرفتن عذر و عدم گذشت: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): لَا تَقْبَلُ مِنْهُ عُذْراً وَ لَا تَغْفِرُ لَهُ ذَنْباً [کافی، ج۵، ص۳۲۵.]

الْحَصَانُ مَعَهُ إِذَا حَضَرَ لَا تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَ لَا تُطِیعُ أَمْرَهُ وَ إِذَا خَلَا بِهَا بَعْلُهَا تَمَنَّعَتْ مِنْهُ كَمَا تَمَنَّعُ الصَّعْبَهُ عَنْ رُكوبِهَا لَا تَقْبَلُ مِنْهُ عُذْراً وَ لَا تَغْفِرُ لَهُ ذَنْباً

۲ در فامیل خوار، در خانه شوهر مستکبر: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): أَ لَا أُخْبِرُكمْ بِشِرَارِ نِسَائِكمْ الذَّلِيلَهُ فِی أَهْلِهَا الْعَزِيزَهُ مَعَ بَعْلِهَا الْعَقِيمُ الْحَقُودُ الَّتِی لَا تَوَرَّعُ مِنْ قَبِيحٍ الْمُتَبَرِّجَهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا بَعْلُهَا [کافی، ج۵، ص۳۲۵.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): إِنَّ خَيرَ نِسَائِكمُ الْوَلُودُ الْوَدُودُ الْعَفِيفَهُ الْعَزِيزَهُ فِی أَهْلِهَا الذَّلِيلَهُ مَعَ بَعْلِهَا الْمُتَبَرِّجَهُ مَعَ زَوْجِهَا الْحَصَانُ عَلَى غَيرِهِ الَّتِی تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَ تُطِيعُ أَمْرَهُ وَ إِذَا خَلَا بِهَا بَذَلَتْ لَهُ مَا يرِيدُ مِنْهَا وَ لَمْ تَبَذَّلْ كتَبَذُّلِ الرَّجُلِ [کافی، ج۵، ص۳۲۴.]

۳ ترک آرایش برای یکدیگر: امام صادق (ع) می فرماید: زن نباید آرایش را ترک کند، گرچه به یک گردن بند باشد [آیین همسرداری، ص۱۵۳.]

قَالَ الْبَاقِرُ (ع): لَا

يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعَطِّلَ نَفْسَهَا وَ لَوْ تُعَلِّقُ فِي عُنُقِهَا قِلَادَةً [كافی، ج۵، ص۵۰۹.]

۴ نپذیرفتن مدیریت: الرِّجالُ قَوّامُونَ عَلَى النِّساءِ [نساء / ۳۴.]

چشم داشت به دیگران

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى امْرَأَةٍ ذَاتِ بَعْلٍ مَلَأَتْ عَيْنَهَا مِنْ غَيْرِ زَوْجِهَا [أعلام الدين، ص۴۱۷.]

اختلافات خانوادگی، صفحه ۵

قَالَ أَمِيرُ الْمُومِنِينَ (ع): مَنْ أَطْلَقَ نَاظِرَهُ أَتْعَبَ خَاطِرَهُ مَنْ تَتَابَعَتْ لَحَظَاتُهُ دَامَتْ حَسَرَاتُهُ [جامع الأخبار، ص۹۳.]

فرزند دختر

مردان ناجوری هستند که به خاطر این که همسرشان دختر می آورد، زندگیش را تلخ قرار می دهند.

بدگوئی

وَ آتَيْتُمْ إِحْداهُنَّ قِنْطاراً فَلا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئاً أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتاناً وَ إِثْماً مُبِيناً [نساء / ۲۰.]

يا أَيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا يحِلُّ لَكمْ أَنْ تَرِثُوا النِّساءَ كرْهاً وَ لا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ ما آتَيتُمُوهُنَّ [نساء / ۱۹.]

در جاهلیت به سراغ دختران ثروتمند می رفتند به امید این که یا بمیرند و مردان وارث شوند یا آنان را در معضلات قرار دهند و زنان حاضر شوند قسمتی از مهریه را پس دهند.

عیب جوئی

به رسول خدا (ص) گفته شد، فلانی زن خوبی است. روزها روزه و شب ها عبادت می کند. لکن بد اخلاق و بد زبان است. فرمود: او هیچ خوبی ندارد و از اهل دوزخ است [آیین همسرداری، ص۴۱.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): أَيمَا امْرَأَةٍ آذَتْ زَوْجَهَا بِلِسَانِهَا لَمْ يقْبَلِ اللَّهُ مِنْهَا صَرْفاً وَ لَا عَدْلًا وَ لَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُرْضِيَهُ [أمالی صدوق، ص۴۲۹.]

حسادت

۲۰. کتمان درگیری ها

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): لا يسئل الرجل فيما ضرب امرئه [سنن ابی داود، ج۲، ص۲۴۶.]

غرور وخود خواهی

پوشاندن گلایه ها راه حل نیست.

حق انتقاد و حق دفاع، نشانه رشد و آزادی و سلامت محیط است.

غرور و خودخواهی مانع حل اختلافات است.

راه حل اختلاف

پیش گیری

۱ آشنا بودن زن و شوهر به مسائل خانوادگی و آشنا نبودن آنها به روحیات یکدیگر و عدم دقت در گزینش همسر مناسب و همرنگ (کفو) بخشی از عوامل اختلافات است. ای کاش برای پسران و دخترانی که در صدد ازدواج هستند کلاس هایی به عنوان آموزش ازدواج و آیین همسرداری تشکیل می شد.

۲ بازگو کردن اسرار زندگی با یکدیگر. وَ إِذْ أَسَرَّ النَّبِی إِلی بَعْضِ أَزْواجِهِ حَدِیثاً فَلَمّا نَبَّأَتْ بِهِ وَ أَظْهَرَهُ اللّهُ عَلَیهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَ أَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمّا نَبَّأَها بِهِ قالَتْ مَنْ أَنْبَأَک هذا قالَ نَبَّأَنِی الْعَلِیمُ الْخَبِیرُ [تحریم / ۳.]

دادگاه خانواده

وَ إِنْ خِفْتُمْ شِقاقَ بَینِهِما فَابْعَثُوا حَکماً مِنْ أَهْلِهِ وَ حَکماً مِنْ أَهْلِها إِنْ یرِیدا إِصْلاحاً یوَفِّقِ اللّهُ بَینَهُما [نساء / ۳۵.]

مزایای دادگاه خانواده در اسلام:

۱ فوری

۲ مجانی

۳ مکتوم

۴ بدون مرخصی، اضافه کار، ساعت معین و بازپرس

۵ کشف عوامل به طور دقیق

۶ قبل از وقوع شقاق اقدام کنید «خِفْتُمْ»

۷ زن و شوهر یکی هستند «شِقاقَ»

۸ هر دو در انتخاب داور مساوی هستند.

مسئولیت والدین

۱ دعا: رَبِّ اجْعَلْنِی مُقِیمَ الصَّلاهِ وَ مِنْ ذُرِّیتِی [ابراهیم / ۴۰.]

۲ غذای حلال: قَالَ الصَّادِقُ (ع): کسْبُ الْحَرَامِ یبِینُ فِی الذُّرِّیهِ [کافی، ج۵، ص۱۲۴.]

۳ غذای کامل: وَ الْوالِداتُ یرْضِعْنَ أَوْلادَهُنَّ حَوْلَینِ کامِلَینِ [بقره / ۲۳۳.]

۴ آموزش: عَلِّمُوا أَوْلَادَکمُ

۵ موعظه: قالَ لُقْمانُ لِابْنِهِ وَ هُوَ یعِظُهُ [لقمان / ۱۳.]

۶ عدالت:

۷ ترویج: إِنِّی أُرِیدُ أَنْ أُنْکحَک [قصص / ۲۷.]

۸ پایداری در تربیت: وَ أْمُرْ أَهْلَک بِالصَّلاهِ وَ اصْطَبِرْ عَلَیها [طه / ۱۳۲.]

۹ غافل نشدن از حق: لا تُلْهِکمْ أَمْوالُکمْ وَ لا أَوْلادُکمْ عَنْ ذِکرِ اللّهِ [منافقون / ۹.]

وظیفه پدر و مادر به نده پروری است نه بچه پروری: تَفاخُرٌ بَینَکمْ وَ تَکاثُرٌ فِی الْأَمْوالِ وَ الْأَوْلادِ [حدید / ۲۰.]

نَحْنُ أَکثَرُ أَمْوالاً وَ أَوْلاداً [سبأ / ۳۵.]

لَنْ تُغْنِی عَنْهُمْ أَمْوالُهُمْ وَ لا أَوْلادُهُمْ [آل عمران / ۱۰.]

برخوردهای منطقی

قَالَ الصَّادِقُ (ع): خَیرُ نِسَائِکمُ الَّتِی إِنْ غَضِبَتْ أَوْ أُغْضِبَتْ قَالَتْ لِزَوْجِهَا یدِی فِی یدِک لَا أَکتَحِلُ بِغُمْضٍ حَتَّی تَرْضَی عَنِّی [من لایحضره الفقیه، ج۳، ص۳۸۹.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): خَیرُ نِسَائِکمُ الطَّیبَهُ الرِّیحِ الطَّیبَهُ الطَّبِیخِ الَّتِی إِذَا أَنْفَقَتْ أَنْفَقَتْ بِمَعْرُوفٍ وَ إِذَا أَمْسَکتْ أَمْسَکتْ بِمَعْرُوفٍ فَتِلْک عَامِلٌ مِنْ عُمَّالِ اللَّهِ وَ عَامِلُ اللَّهِ لَا یخِیبُ وَ لَا ینْدَمُ [کافی، ج۵، ص۳۲۵.]

فَإِنْ کرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسی أَنْ تَکرَهُوا شَیئاً وَ یجْعَلَ اللّهُ فِیهِ خَیراً کثِیراً [نساء / ۱۹.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): خَیرُ نِسَائِکمْ الَّتِی إِنْ أُعْطِیتْ شَکرَتْ وَ إِنْ مُنِعَتْ رَضِیتْ [مستدرک الوسائل، ج۱۴، ص۱۶۱.]

قَالَ عَلِی بْنُ الْحُسَینِ (ع): أَشْکرُکمْ لِلَّهِ أَشْکرُکمْ لِلنَّاسِ [کافی، ج۲، ص۹۹.]

قَالَ عَلِی بْنُ الْحُسَینِ (ع): وَ أَنْ أَشْکرَ الْحَسَنَهَ [صحیفه سجادیه، دعای۲۰.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَهِ إِنِّی أُحِبُّک لَا یذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَداً [کافی، ج۵، ص۵۶۹.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): مَکتُوبٌ فِی التَّوْرَاهِ

اشْكرْ مَنْ أَنْعَمَ عَلَيك وَ أَنْعِمْ عَلَى مَنْ شَكرَك [كافى، ج۲، ص۹۴.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): لَعَنَ اللَّهُ قَاطِعِى سُبُلِ الْمَعْرُوفِقِيلَ وَ مَا قَاطِعُوا سُبُلِ الْمَعْرُوفِ؟ قَالَ: الرَّجُلُ يصْنَعُ إِلَيهِ الْمَعْرُوفُ فَيكفُرُهُ فَيمْتَنِعُ صَاحِبُهُ مِنْ أَنْ يصْنَعَ ذَلِك إِلَى غَيرِهِ [كافى، ج۴، ص۳۳.]

هر كس به مسلمانى آفرين بگويد خداوند متعال تا قيامت برايش آفرين مى نويسد. [آيين همسردارى، صفحه۳۶۳.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): مَنْ قَالَ لِأَخِيهِ الْمُومِنِ مَرْحَباً كتَبَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ مَرْحَباً إِلَى يوْمِ الْقِيامَهِ [كافى، ج۲، ص۲۰۶.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): عَلَيكمْ بِالْعَفْوِ فَإِنَّ الْعَفْوَ لَا يزِيدُ الْعَبْدَ إِلَّا عِزّاً فَتَعَافَوْا يعِزَّكمُ اللَّهُ [كافى، ج۲، ص۱۰۸.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): عليك بالرفق و العفو فى غير ترك للحق [تحف العقول، ص۲۵.]

قَالَ الْبَاقِرُ (ع): النَّدَامَهُ عَلَى الْعَفْوِ أَفْضَلُ وَ أَيسَرُ مِنَ النَّدَامَهِ عَلَى الْعُقُوبَهِ [كافى،ج ۲، ص۱۰۸.]

قَالَ الصَّادِقُ (ع): مَنْ كظَمَ غَيظاً وَ لَوْ شَاءَ أَنْ يمْضِيهُ أَمْضَاهُ أَمْلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ يوْمَ الْقِيامَهِ رِضَاهُ [كافى، ج۲، ص۱۱۰.]

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَ احْتَسَبَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ (بِكلِّ مَرَّهٍ) يصْبِرُ عَلَيهَا مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أَعْطَى أَيوبَ عَلَى بَلَائِهِ [ثواب الأعمال، ص۲۸۷.]

اختلافات خانوادگى، صفحه ۷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص): من صبرت على سوء خلق زوجها أعطاها الله مثل ثواب آسيه بنت مزاحم [مكارم الأخلاق، ص۲۱۳.]

إِذا حُييتُمْ بِتَحِيهٍ فَحَيوا بِأَحْسَنَ مِنْها [نساء / ۸۶]

هَلْ جَزاءُ الْإِحْسانِ إِلاَّ الْإِحْسانُ [الرحمن / ۶۰.]

اصل اختلاف سليقه و تضارب افكار رمز شكوفايى استعدادها و روشن شدن نقاط ضعف و قوت است.

وَ لا تَجْعَلُوا اللّهَ عُرْضَهً لِأَيمانِكمْ أَنْ تَبَرُّوا وَ تَتَّقُوا وَ تُصْلِحُوا بَينَ النّاسِ [بقره / ۲۲۴.]

خدا را در بعضى سوگندهاى خود قرار ندهيد. براى اصلاح نيكوكارى سوگند بى تفاوت بودن ياد نكنيد.

ميان داماد و دختر عبد

الله بن رواحه یکی از یاران پیامبر اکرم (ص) اختلاف شـد. او سوگند یاد کرد که برای اصـلاح دخالت نکند. آیه نازل شد که این سوگندها بی اثر است. [نمونه، ج۲، ص۹۹.]

امام صادق (ع) بودجه ای در اختیار مفضل برای حل اختلافات مردم قرار داد.

نمونه هایی از الگوهای خانواده

لَقَدْ کانَ لَکمْ فِی رَسُولِ اللّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ [احزاب / ۲۱.]

در هوای گرم حضرت علی (ع) وارد منزل شد و دید زنی لب در خانه ایستاده و می گوید: إِنَّ زَوْجِی ظَلَمَنِی وَ أَخَافَنِی وَ تَعَدَّی عَلَی وَ حَلَفَ لِیضْرِبَنِی فرمود: صبر کن تا هوا خنک شود، برویم به سـراغ او. خانم گفت: یشْـتَدُّ غَضَبُهُ وَ حَرَدُهُ عَلَی فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ ثُمَّ رَفَعَهُ وَ هُوَ یقُولُ لَا وَ اللَّهِ أَوْ یوخَذَ لِلْمَظْلُومِ حَقُّهُ غَیرَ مُتَعْتَعٍ [اختصاص مفید، ص۱۵۷.]

در همان روز داغ به در خانه شوهر رفتنـد. مرد از خانه بیرون آمد و آقا را نشـناخت، ولی گفت: مَا أَنْتَ وَ ذَاک وَ اللَّهِ لَأُحْرِقَنَّهَا لِکلَامِک [اختصاص مفید، ص۱۵۷.]

حضرت فرمود: آمُرُک بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهَاک عَنِ الْمُنْکرِ تَسْتَقْبِلُنِی بِالْمُنْکرِ وَ تُنْکرُ الْمَعْرُوفَ [اختصاص مفید، ص۱۵۷.]

مردم کم کم آمدنـد به حضـرت بـا جمله یـا امیرالمؤمنین خطاب کردنـد. شوهر همین که آقا را شـناخت، روی پای آقا افتاد و عذرخواهی کرد. حضرت شمشیرش را غلاف کرد و به زن فرمود: یا أَمَةَ اللَّهِ ادْخُلِی مَنْزِلَک وَ لَا تُلْجِئِی زَوْجَک إِلَی مِثْلِ هَذَا وَ شِبْهِهِ [اختصاص مفید، ص۱۵۷.]

همین که یوسف در جلسه مهمانی دید که برادرانش شرمنده هستند، فرمود: این شما بودید که مرا به عزیزی رساندید.

شخصی به امام حسن مجتبی (ع) ناسزا گفت، ولی امام به او لباس و مرکب و مال داد و او عوض شد.

فقیر همین که

دیـد در مسـجد کسـی به او پول نداد. آب دهان به ریش کاشف الغطاء پرتاب کرد، ولی آقا پا شد و فرمود: هر کس ریش مرا دوست دارد به فقیر کمک کند.

حضـرت یعقوب (ع) فرمود: ای یوسف! حالاـ بگو برادرهـا با تو چه کردنـد؟ عرض کرد؛ پـدر جان این را نپرسـید، بلکه بپرس لطف خدا با تو چه کرد؟وَ قَدْ أَحْسَنَ بِی إِذْ أَخْرَجَنِی مِنَ السِّجْنِ [یوسف / ۱۰۰.]

إِنَّ مِنْ أَزْواجِکمْ وَ أَوْلادِکمْ عَدُوًّا لَکمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَ إِنْ تَعْفُوا وَ تَصْفَحُوا وَ تَغْفِرُوا فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَحِیمٌ [تغابن / ۱۴]

وَ إِنِ امْرَأَهٌ خافَتْ مِنْ بَعْلِها نُشُوزاً أَوْ إِعْراضاً فَلا جُناحَ عَلَیهِما أَنْ یصْلِحا بَینَهُما صُلْحاً وَ الصُّلْحُ خَیرٌ [نساء / ۱۲۸.]

رفتار متقابل دو همسر فداکار (حضرت زهرا و حضرت علی علیهما السلام)

شرم و حیا در کنار همسر

حیا دو گونه است: یکی پسـندیده و دیگری ناپسند. حیای ناپسند آن حالتی است که انسان را از رشد، کمال یابی و رسیدن به حقوق بازمی دارد و یا باعث تضـییع حقوق دیگری می گردد. چنین صـفتی در روایات اسـلامی به شدّت تقبیح گردیده اسـت ... و همچنین در آداب همسـرداری آمـده است که حیا دو گونه متصوّر است: یکی مطلوب، دیگری مذموم و نامطلوب. حیای مـذموم آن حـالتی است که یکی از زوجین را در استیفای حقوق طرف مقابل بازدارد و قیـد و بنـدی شود در مسائل زوجیّت و سایر امور مربوطه ... و لذا حضرت امام باقر (ع) می فرمایند:

زن خوب، زنی است که در خلوت با شوهرش، حیا را نیز از تنش خارج کند، و سـپس در شـرایط عادی، حیا را نیز مانند لباس به اندامش بپوشاند.

حضرت فاطمه (س) در طول مدت شوهرداری خود با امیرالمؤمنین (ع)، در هیچ فرصتی حریم آن حضرت

را نادیده نگرفت و در مورد شخصیت آن بزرگوار کوتاهی نکرد. تا جایی که امیرالمؤمنین در این باره می فرمایند:

«فواللّه ما اغضبتها ... و لا اغضبتنی و لاعصت لی امراً و لقد کنت انظر الیها فتنکشف عنّی الهموم والاحزان.»

سوگند به خدا زندگی با صفای من و فاطمه (س) طوری بود که نه من او را به خشم آوردم و نه او مرا به خشم آورد و نافرمانی کرد، حتّی غصّه های دیگرم با حضور او و تماشای جمالش برطرف می گردید.

این حدیث شریف که از دل آتشین علی (ع) در فراق فاطمه (س) برخاسته است، نشان می دهد که دختر رسول خدا (ص) تا چه میزانی در اطاعت شوهر بود و کوچکترین اسائه ی ادب از او دیده نشد.

در جای دیگری از امیرالمؤمنین می خوانیم که آن حضرت زن و بچه هایش را در وضع بسیار اسفناک گرسنگی دید، به فاطمه (س) گفت: چرا از وضع خود و درد گرسنگی بچه هایم مرا آگاه نساخته ای؟ فاطمه (س) در جواب فرمودند:

«یا اباالحسن! انی لاستحیی من الهی ان اکلفک ما لاتقدر علیه!»

یا اباالحسن (ع)! من از خدایم شرم و حیا می کنم تو را به کاری بگمارم که قدرت تهیه آن را نداری.

اگر چه تأمین رفاه زندگی زن و بچه برای شوهر در حدّ معمول واجب است، ولی روح ایثارگری خاندان رسالت و ولایت در تمام ابعاد زندگی، باعث شده بود که خانواده ی امیرالمؤمنین (ع) پیوسته در فقر و پریشانی بسر برند و لذا فاطمه (س) از وضع مالی شوهرش آگاه بود، و می دانست که وی قدرت تهیّه مایحتاج خانه را ندارد. از این جهت شرم و حیای حضرت

فاطمه (س) که از ایمان و اعتقاد او به خدا سرچشمه می گرفت می گوید:

«من از خدایم شرم می کنم ... »

این درسی است به تمام بانوان محترم که گرفتار زرق و برق و تشریفات کمرشکن روزگار فاجعه آمیز ما نگردند و درآمد و امکانات شوهرانشان را مراعات کنند ...

وفاداری و حمایت همیشگی از همسر

فاطمه ی زهرا (س) در خانه ی یکی از افراد عادی اجتماع زندگی نمی کرد، بلکه در خانه ی دومین شخص اسلام؛ یعنی سپهسالار شجاع و نیرومند اسلام و وزیر و مشاور مخصوص نبی گرامی (ص) زندگی می کرد. موقعیّت حسّاس اسلام و شوهرش را بخوبی درک می کرد و می دانست که اگر شمشیر علی (ع) نباشد، اسلام چندان پیشرفتی ندارد. فاطمه (س) در یکی از مواقع بسیار حساس و بحرانی اسلامی در خانه ی علی (ع) زندگی می کرد. سپاه اسلام همیشه در حال آماده باش بود. در هر سال چندین جنگ واقع می شد و علی بن ابی طالب (ع) در تمام یا اکثر آن جنگها شرکت داشت.

زهرای عزیز از مسئولیت سنگین و حسّاس خودش خبر داشت و از حدود تأثیر و نفوذ زن در روحیه ی شوهر کاملاً مطلع بود. می دانست که زن دارای چنان نفوذ و قدرتی است که به

هر طرف خواست شوهرش را می برد. می دانست که ترقّی، عقب ماندگی، سعادت و بدبختی مرد تا حدّ زیادی، به روحیّات و چگونگی رفتار زن بستگی دارد. خبر داشت که خانه به منزله ی سنگر و آسایشگاه مرد است و وقتی از میدان مبارزات زندگی، برخورد با حوادث و مشکلات دنیای خارج خسته شد، به آنجا پناه می برد تا تجدید نیرو کند و خودش را برای کار و انجام وظیفه آماده نماید و ریاست این آسایشگاه

مهم به عهده ی زن واگذار شده است.

تواضع و فروتنی حضرت زهرا (س) در مقابل همسر

تواضع حضرت زهرا (س) در خانه ی حضرت علی (ع) و احترام او به حضرت علی (ع) در حدی بود که وقتی ماجرای فشار بین در و دیوار و بستری شدن حضرت زهرا (س) در رابطه با مخالفت او با خلفا رخ داد، عمر و ابوبکر چندین بار از حضرت علی (ع) تقاضا کردند تا واسطه شود، که آنها به حضور حضرت زهرا (س) بیایند و احوالپرسی کنند و رضایت او را به دست آورند، سرانجام علی (ع) ضامن شد که آنها را نزد فاطمه (س) ببرد.

حضرت علی (ع) نزد فاطمه (س) آمد و تقاضای آنها را مطرح کرد، ولی فاطمه (س) به شدت این تقاضا را رد کرد، حضرت علی (ع) فرمود: من از طرف آنها ضامن شده ام که از تو اجازه بگیرم.

در این هنگام حضرت زهرا (س) در برابر علی (ع) - در چنان شرایطی- آن چنان تواضع کرد که گفت: «اگر از طرف آنها چیزی را ضامن شده ای، خانه خانه ی توست و من در هیچ چیز با رأی تو مخالفت نمی کنم» .

البته وقتی آنها وارد شدند حضرت جواب سلام آنها را ندادند و از آنها روی بر گرداندند و فرمودند: خدا را شاهد می گیرم از این دو نفر راضی نیستم.

سازش با مشکلات و سختی ها در طول زندگی

رسول خدا (ص) فرموده اند از برکات اخلاقی و فکری زن خوب این است که هزینه و مخارجش کم باشد،

و در اداره ی خانه و صرفه جویی در مصرف، یاور و همکار شوهر به حساب آید.

تمام این ویژگیها در وجود مبارك حضرت زهرا (س) جمع بود و آن حضرت با مدیریّت لازم و با صبر و بردباری، همه ی تلخیها را به کام علی (ع) شیرین

می کرد و در برابر مشکلات مالی عقب نشینی نمی نمود.

حضرت علی (ع) می فرمایند:

«تزوّجت فاطمه (س) و ما کان لی فراش، و صدقتی الیوم لو قسمّت علی بنی هاشم لو سعتهم.»

من در حالی با حضرت زهرا (س) ازدواج کردم، که زیراندازی در خانه نداشتم، در حالی که در همان تاریخ احسان و بخشش من به نیازمندان به قدری زیاد بود که اگر به بنی هاشم تقسیم می شد همه ی آنان را غنی و بی نیاز می کرد.

این حدیث نشان می دهد که فاطمه (س) دختر پیامبر (ص) با چه مشکلاتی در خانه علی (ع) دست و پنجه نرم کرده و خم به ابرو نیاورده است.

و در یک روایت دیگر از طریق امام صادق (ع) از جابر بن عبداللّه انصاری نقل شده که: روزی رسول خدا (س) به خانه دخترش فاطمه (س) وارد شد، ولی زهرا (س) را در حالتی دید، که در نتیجه چشمان مبارکش پر از اشک گردید، زیرا لباس آن حضرت بسیار نامناسب بود. زهرا با آن وضع از یک طرف مشغول آرد کردن جو و تهیه ی نان و از طرف دیگر به بچه اش شیر می داد، پیامبر الهی (ص) فرمودند:

ای دختر عزیزم! اینگونه تلخی ها را در دنیا برای رسیدن به پاداش و شیرینیهای اُخروی پذیرا باش و صبر و بردباری را از دست نده. آن بانوی گرامی اسلام گفتند:

«یا رسول اللّه الحمداللّه علی نعمائه، والشکر علی آلائه فانزل اللّه تعالی و لسوف یعطیک ربّک فترضی.

ای رسول خدا (ص)! سپاس خدایی را که نعمتهایش را ارزانی داشته و باز شکر در برابر عطایای بی پایان الهی. در این حال این آیه نازل شد که: ای پیامبر (ص)! ما

آن قدر پاداش خواهیم داد که راضی شوی.

این حدیث و قضیه ی تاریخی نشان می دهد که فاطمه (س) دختر رسول خدا (ص) در برابر مشکلات و نارساییهای مالی هیچ گونه تغییری نداشت و سپاس الهی را به جا می آورد.

حضرت زهرا (س) در کنار سایر تحملات خود در برابر سختیها، روزهای زیادی را به گرسنگی گذرانید، ولی دردش را به کسی نگفت و حتی به رخ علی (ع) نیاورد و تا دم مرگ و شهادت چیزی از شوهر درخواست نکرد.

دختر پیامبر (ص) در خانه ی مولی علی (ع) با سختیها اُنس گرفت و درد گرسنگی چشید، بچه هایش را نیز با این روش عادت داد، تا رنگ رخسارشان از ناتوانی و گرسنگی زرد شد ...

حضرت امام باقر (ع) از جابر بن عبداللّه انصاری نقل می کنند که روزی پیامبر خدا (ص) وارد خانه ی دخترش شد و پس از سلام و احوالپرسی فرمود:

«مالی اری وجهك اصفر؟ قالت: یا رسول اللّه! الجوع ... »

چرا رنگ رخسارت این قدر پریده است؟ فاطمه (س) گفت: ای پیامبر خدا (ص)! از گرسنگی به این حالت افتاده ام ...

این حدیث نشان می دهد که وضع فاطمه ی زهرا (س) از گرسنگی به جایی رسیده بود، که رنگ رخسارش تغییر یافته بود، و پدر بزرگوارش با دیدن او نگران گردیده و از عوامل پریشانی درونی و تغییر چهره سؤال نموده است.

و از سوی دیگر می دانیم که آن بانوی عزیز اسلام تا به یک حالت اضطراری نمی رسید، گرسنگی خود را حتّی به پدرش رسول گرامی اسلام (ص) نیز نمی گفت.

در یک داستان دیگر آمده است: پیامبر الهی روزی به خانه علی بن ابیطالب (ع) آمد، تا با

فرزنـدانش دیدار کند، در این هنگام با امام حسن و امام حسـین (ع) ملاقات نمود، آنان زبان به شـکوه باز کردند و گفتند: ای رسول خدا (ص)! به مادرمان بسـپار که به ما غذا دهد و ما را گرسـنه نگه ندارد. رسول خدا (ص) که خود در این حال از درد گرسنگی سنگ به شکمش بسته بود، به فاطمه (س) گفت:

اطعمی ابنی قالت: «ما فی بیتی شی ء الا برکه رسول اللَّه ... »

به بچه های من طعام ده. زهرا (س) گفت: در خانه ام چیزی جز برکت شما نیست ...

چون پیامبر خدا (ص) سـخن زهرا (س) را شـنید، با آب دهانش بچه ها را به بازی گرفت و مشغول کرد و از این طریق آنان را به خواب شبانه وادار ساخت ...

از این حدیث نیز استفاده می کنیم که فاطمه ی زهرا (س) در طول خانه داریش چه روزگار سختی را گذرانیده و گرسنگی را برای خود و فرزندانش پذیرا گشته است.

جهاد زن در راه خدا!

موسی بن جعفر (ع) می فرماید: جهاد زن این است که خوب شوهرداری کند.

حضـرت زهرا (س) می دانست که سـپهسالار نیرومنـد و شـجاع اسـلام در صورتی در میـدان نبرد پیروز می گردد که از جهت اوضاع داخلی خانه، فکرش آزاد و از تشویقات و مهربانی های همسـرش دلگرم باشـد. از این رهگذر می توان گفت: هنگامی که سـپهسالار فـداکار اسـلام یعنی علی بن ابی طالب (ع) با تنی خسـته و کوفته، از میـدان نبرد به خانه بازمی گشت از مهربانی ها، دلگرمی ها و نوازش های همسـر عزیزش کاملاً برخوردار می شـد. زخم های تنش را مداوا می کرد. لباس های خون آلود جنگ را می شست و خبرهای جنگ را از او می شنید.

فاطمه (س) زنی نبود که در گوشه

منزل به ادامه زنـدگی داخلی مشـغول باشـد و از حوادث و اوضـاع مربوط به اسـلام بی تفـاوت بگـذرد. بلکه از گوشه و کنـارِ تاریخ، استفاده می شود که در جریان امور مربوط به اسلام بوده و بالأخص به حوادث جبهه و جنگ کاملاً عنایت داشته است. نه تنها پدر و شوهرش را تشویق می نموده بلکه در مواقع لزوم در صحنه حضور داشته و کارهائی را انجام می داده است.

در تاریـخ نوشـته انـد: بعد از جنگ احد، وقتی فاطمه (س) صورت خون آلود پدر را دید او را در بغل گرفته، گریه می کرد و خونها را از چهره پـدر پاک می کرد. امیرالمؤمنین (ع) آب آورد و فاطمه صورت پـدر را می شـست، ولی خون قطع نمی شد، سرانجام فاطمه (س) قطعه حصیری را سوزاند و خاکسترش را روی زخم ریخت تا خون قطع شد.

نوشته اند وقتی رسول خدا (ص) از جنگ احد برگشت شمشیرش را به فاطمه (س) داد و فرمود: خون هایش را بشوی.

علی بن ابی طالب (ع) نیز شمشیرش را به فاطمه (س) داد و فرمود: خون هایش را بشوی.

فاطمه (س)، همیشه شوهرش را تحسـین و تشویق می کرد، فداکاری ها و شـجاعت هایش را می ستود، بدینوسیله دلش را گرم و برای جنگ آینده آماده اش می نمود و به وسیله ی نوازشهای بی شائبه، تن خسته و جراحات بدنش را تسکین می داد.

علی (ع) می فرماید: وقتی به خانه می آمدم و به زهرا (س) نگاه می کردم تمام غم و غصه هایم برطرف می شد.

فاطمه (س) هرگز بدون اجازه علی (ع) از خانه خارج نشد. هیچگاه او را غضـبناک نکرد. زیرا می دانست که اسلام می گوید: هر زنی که شوهرش را غضبناک کند خدا نماز و روزه اش را قبول نمی کند تا این که شوهرش راضی شود.

فاطمه (س)

در خانه ی علی (ع) هرگز دروغ نگفت، خیانت نکرد و هیچگاه از دستوراتش سرپیچی ننمود. علی (ع) می فرماید: به خدا سوگند هرگز کاری نکردم که فاطمه (س) غضبناك شود. فاطمه (س) هم هیچگاه مرا خشمناك ننمود.

پاکدامنی و عفاف حضرت زهرا (س)

روزی پیامبر (ص) و فاطمه (س) نشسته بودند که مردی نابینا اجازه ورود خواست قبل از ورود آن مرد، فاطمه (س) برخاست و خود را پوشانید. پیامبر (ص) به فاطمه (س) فرمود: چرا خود را پوشانیدی آن مرد نابینا است؟ فاطمه (س) پاسخ داد: بله پدر ولی من که او را می بینم و هر چند او نابیناست اما بوی مرا استشمام می کند. رسول خدا (ص) فرمود: شهادت می دهم که تو پاره تن من هستی.

روزی رسول خدا (ص) در جمع یاران نشسته بود، از آنان پرسید: ارزنده ترین و گرامیترین زینت برای زنان چیست؟ به گفته انس بن مالك کسی از صحابه نتوانست پاسخ

گوید. علی (س) با وجودی که پاسخ آن را می دانست، دوست داشت پاسخ آن را از زبان

حضرت فاطمه (س) بشنود به خانه رفت و این سؤال را با همسرش در میان نهاد و حضرت فاطمه زهرا (س) فرمود: «بهترین زینت برای زن آن است که مردان او را نبینند و آنها نیز مردان را نبینند» .

علی (ع) بسوی پیامبر (ص) بازگشت و پاسخ فاطمه (س) را برای حضرت بیان کرد

رسول خدا (ص) فرمود: «فاطمه (س) درست گفته چرا که او پاره ی تن من است»

آراستگی و معطّر بودن برای همسر

برای زن سزاوار نیست در رسیدگی به وضع ظاهریش کوتاهی کند و باید به خاطر همسرش به خود و سر و وضعش برسد، ولو

اینکه گردنبندی را در گردن خویش بیاویزد و نیز پسندیده نیست که دستش را بدون رنگ رها کند، ولو اینکه مختصر حنائی بگذارد گرچه سالخورده باشد.

در زندگی حضرت فاطمه زهرا (س) نقل می کنند که ام سلمه همسر پیامبر (ص) از حضرت زهرا (س) پرسیدند، آیا عطر و بوی خوش ذخیره کرده اید؟ فرمودند: آری، مقداری عطر آوردند و در کف دست من ریختند، بوی خوشی داشت که هرگز به مشامم نرسیده بود.

پیامبر اکرم (ص) به عمّار یاسر مأموریت داد، برای شب عروسی حضرت زهرا (س) عطرهای خوشبو تهیه نمائید،عمار یاسر می گوید: عطر خوبی تهیه کرده به منزل حضرت فاطمه (س) بردم و گفتم پدر شما، رسول خدا (ص) مرا امر کرد تا این عطر را فراهم نمایم.

ایثار در شوهرداری

فاطمه ی زهرا (س) در تمام زمینه های عملی، برای بانوان و پیروانش الگوی زندگی است و از جمله شوهرداری و جلب رضایت او می توان از سیره ی آن حضرت درسها گرفت و صفا و صمیمیّت کانون خانواده را دو چندان کرد.

روزی امیرالمؤمنین علی (ع) از فاطمه (س) طعام خواست، آن حضرت جواب داد:

«ما کانت الاـ ما اطعمتک منذ یومین، آثرت به علی نفسی و علی الحسن والحسین (ع)، فقال: الا اعلمتنی فاتیتکم بشیء؟ فقالت: یا اباالحسن انی لاستحیی من الهی ان اکلّفک ما لا تقدر علیه!»

«در نزد من چیزی نیست، جز آنکه دو روز پیش آن را برای شما آوردم و من آن را برای خود و حسن و حسین (ع) نگه داشته بودم. علی (ع) فرمودند: چرا در طول دو روز مرا مطلع نکرده ای، تا برایتان چیزی تهیّه می کردم؟ فاطمه (س) گفت: من از خدایم شرم کردم

تو را به کاری بگمارم که قدرت انجام آن را نداری.

و در عبارتی دیگر اینکه: پدرم به من سفارش کرده که از علی (ع) چیزی درخواست نکن، هرچه او آورد، استفاده کن، وگرنه تحمّل بنما.

از این حدیث درسهای زیادی می گیریم، از جمله اینکه فاطمه (س) خود و فرزندانش گرسنگی کشیده غذا را برای پدر گذاشته اند، و این حرکت تعجّب آمیز، ایثار و عشق و علاقه ی شدید زهرا (س) به آن حضرت را می رساند، هرچند ممکن است نسبت به بچه های کوچک نیز غذا و طعامی غیر از آن داده باشد.

حفظ آبروی خانواده

یکی از ویژگیهای حضرت فاطمه (س) این بود که آن بزرگوار در حفظ حریم خانواده، بویژه شوهرش فوق العاده حساس بود و تمام مشکلات و نارسائی ها را تحمّل می نمود، ولی خم به ابرو نیاورد و آبروی علی (ع) را حفظ می کرد.

با اینکه شخصیت فاطمه (س) در جهان اسلام جایگاه خاصّی داشته و دارد، ولی او در انتقال از خانه پدر به خانه ی شوهر، به یک خانه ی محقّر و دورافتاده ی استیجاری که صاحب آن حارثه بن نعمان بود، پناه برد و دور از هرگونه امکانات زندگی، با خاکهای نرم، اتاق عروسی را صاف کرد و هرگز محرومیت را به رخ علی (ع) نکشید و به دیگران نیز نگفت.

امیرالمؤمنین (ع) برای رفع گرسنگی خانواده اش، به سراغ خانه ی یک مرد یهودی به نام شمعون رفت و مشکل خود را با او در میان گذاشت و چنین فرمود:

«هل لک ان تعطینی جزه من الصفوف تغزلها لک ابنه محمد بثلاثه اصوع من شعیر؟ قال: نعم، فاعطاه فجاء بالصفوف والشعیر و اخبرها فقبلت و اطاعت ثم عمدت ... »

«آیا تو مقداری از پشم را در برابرسه کیلو جو در اختیار من قرار می دهی تا دختر پیامبر خدا (ص) - فاطمه ی زهرا (س) - آن را برایت بریسد؟ شمعون گفت: بلی. آنگاه علی (ع) پشم و جو را گرفت و به خانه آورد و جریان را به آن بانوی بزرگوار گفت، آن حضرت نیز کار استیجاری را پذیرفت، و شروع بکار کرد ... »

تقسیم کار در خانه

خانواده ای در زندگی موّفق می گردد، که به طور مشترك و برای رسیدن به اهداف مقدس در کانون خانواده تلاش کنند و هیچکدام از زن و شوهر از کار، گریزان نباشد، ولی باید شئون وظایف مشخّص باشد و هریک به تناسب توان، تخصص و حوصله ی خویش، انجام کاری را به عهده بگیرد ...

حضرت علی (ع) و فاطمه (س)، برای تقسیم کار به حضور پیامبر خدا (ص) رسیده و درخواست نمودند: آن حضرت تکلیف هریک را در امور خانه مشخص فرمایند. چنانچه حضرت امام باقر (ع) می فرمایند؛ رسول خدا (س) نیز چنین تقسیم کار کردند:

«فقضی علی فاطمه (س) بخدمه مادون الباب و قضی علی علیّ (ع) بما خلفه ... »

به امیرالمؤمنین (ع) دستور دادند کارهای خارج خانه را انجام دهند و به دخترش فاطمه (س) نیز فرمودند که او کارهای داخل خانه را اداره نمایند و آن بانوی دو عالم از این تقسیم کار شدیداً خوشحال شد.

و امام صادق (ع) می فرمایند:

«کان امیرالمؤمنین یحتطب و یستقی و یکنس و کانت فاطمه تطحن و تعجن و تخبز.»

«جدّم امیرالمؤمنین (ع) در انجام کارهای خانه، هیزم جمع می کرد، آب می کشید و می آورد و خانه را جارو

می فرمود و مادرم زهرا (س) نیز جوها را آرد می کرد، سپس خمیر می نمود و آنگاه نان می پخت.

از این دو حدیث استفاده می شود که حضرت امیرالمؤمنین (ع) و فاطمه ی زهرا (س) با انضباط خاص، وظایف خانه را انجام می دادند و کار آنان مشخّص بود و در عین حال مولای

متقیان علی (ع) علاوه بر کارهای خارج از خانه، در امور داخلی خانه نیز به همسرش کمک می کرد. کلمه ی «یکنس: جارو می کرد» به این موضوع دلالت دارد.

در حدیث داریم که روزی رسول خدا (ص) وارد خانه ی دخترش زهرا (س) شد و مشاهده کرد که دختر و دامادش هر دو مشغول کارند و به کمک یکدیگر در کنار آسیاب دستی نشسته و به آرد کردن می پردازند، پس از سلام و احوال پرسی فرمودند: اَیُّکُما اَعیی؟

کدامیک خسته تر اید تا من به جای او بنشینم و کار را به پایان برسانم؟! علی (ع) عرض کرد: یا رسول اللّٰه (ص)! دخترت فاطمه (س) ...

این حدیث نیز می رساند که حضرت امیرالمؤمنین (ع) به کارهای مربوط به داخل خانه به فاطمه (س) کمک می کرد ...

حضرت زهرا (س) علاوه بر اینکه امور مربوط به خانواده را در داخل و خارج خانه با شوهرش تقسیم کرده بود، با خادمه ی اهل بیت علیهم السلام جناب فضّه نیز کارهای خویش را به طور منظّم و با تناوب انجام می دادند. اگر فضّه یک روز کار می کرد، روز دیگر استراحت می نمود و حضرت خود به کارها می پرداخت.

اینک توجه شما را به یک واقعه تاریخی در این زمینه جلب می کنم:

حضرت سلمان می گوید: وارد خانه علی (ع) شدم، ناگاه مشاهده کردم دختر پیامبر (ص) مشغول دستاس و آرد کردن است، او در

این کار آن چنان به زحمت افتاده بود، که دستهایش ورم کرده بود. در حالیکه حضرت امام حسین (ع) - که کودکی صغیر بود- از گرسنگی بی تابی می کرد.

سلمان می گوید: دلم به حال او سوخت و لذا اظهار داشتم: ای دختر رسول خدا! چرا از فضه کمک نمی گیری؟ حضرت جواب داد: پدرم او را به من سفارش کرده است، من باید با او به عدالت رفتار کنم ما کارها را ما بین خود تقسیم کرده ایم یک روز او کار می کند و روز دیگر من و امروز نوبت استراحت او می باشد.

سلمان می گوید: گفتم: من آزاد شده ی پدر تو هستم، اجازه ده من به جای تو این کار را انجام دهم. تا اینکه به آرد کردن مشغول شدم و وقت نماز رسید، آماده ی رفتن به مسجد

شدم، بعد از اقامه نماز آنچه را دیده بودم به مولایم علی (ع) گفتم. آن حضرت چون

سخنان مرا شنید، شروع به گریه کرد و سپس به سراغ فاطمه (س) رفت و با تبسّم برگشت و گفت: دیدم فاطمه (س) خوابیده و حسین (ع) نیز در کنار مادرش در خواب می باشد و آسیاب دستی بدون مباشرت کسی کار می کرد، پیامبر خدا (ص) تبسّم کنان فرمودند:

یا علی (ع)! برای خداوند در روی زمین ملائکه ای است که به محمّد و آل محمّد (ص) خدمت می کنند.

این قضیه می رساند که نظم و تقسیم کار در تمام شئون زندگی حضرت فاطمه (س) حاکم بود.

عشق و علاقه شدید حضرت زهرا (س) به امیرالمؤمنین (ع)

فاطمه (س) با الهام از دستورات الهی پدر بزرگوارش، نسبت به امیرالمؤمنین (ع) فوق العاده علاقه مند بود و هرگز برخلاف رضای او گام برنمی داشت و برخورد و زندگیش با مولا علی (ع) طوری بود، که غمها

و غصّه های وارده در بیرون از خانه، با دیدار فاطمه (س) بر طرف می شد، و حضرت علی (ع) خود در این باره می فرمایند:

«فواللّه ما اغضبتها، و لا اکرهتها علی امر حتی قبضها اللّه عزّوجلّ، و لا اغضبتنی، و لاعصت لی امرا، و لقد کنت انظر الیها فتنکشف عنّی الهموم والاحزان.»

سوگند به خدا، من هرگز زهرا (س) را به خشم نیاوردم و او را به کاری مجبور نساختم، تا اینکه مرا در فراقش گرفتار ساخت و متقابلاً او نیز مرا خشمگین نساخت، و هیچ وقت نافرمانی نکرد و هرگاه من با او دیدار می کردم، غمها و غصه هایم از دل برطرف می شد.

این حدیث از عشق و علاقه ی شدید متقابل دو همسر معصوم حکایت می کند، که در طول زندگی آنان نه تنها کوچکترین اختلافی پیش نیامده است، بلکه مشکلات خارجی و اجتماعی با دیدار محبّت آمیز مرتفع می گردید.

به همین جهت بود، که چون امیرالمؤمنین (ع) را به زور و اجبار برای بیعت با غاصبین خلافت به مسجد آوردند، آن بانوی دو عالم به دنبال علی (ع) در کنار قبر رسول خدا (ص) قرار گرفت و فرمود: «هر آینه اگر پسر عمویم علی (ع) را رها نسازید، سوگند به خدا موهایم را پریشان نموده و پیرهن پدرم را بر سر گرفته و شما را نفرین می کنم ... »

این روایت که از طریق امام صادق (ع) از حضرت سلمان نقل شده، آمده است: «در این هنگام آثار بلای آسمانی پدیدار گشت و سلمان از فاطمه (س) شفاعت کرد که آن حضرت نفرین ننماید، همزمان علی (ع) را نیز آزاد کردند ...

«عن ابی عبداللّه (ع): لما استخرج

امیرالمؤمنین (ع) من منزله خرجت فاطمه (س) حتّی انتهت الی القبر فقالت: خلّوا عن ابن عمّی فوالذی بعث محمداً (ص) بالحق لئن لم تخلّوا عنه لانشرنّ شعری و لاضعنّ قمیص رسول اللّه (ص) علی رأسی و لاصرخن الی اللّه ... قال سلمان: فرأیت واللّه اساس حیطان المسجد تقلّعت من اسفلها ... »

و در یک روایت دیگر آمده است که حضرت زهرا (س) اگر چه در بستر بیماری بود و غمها و غصه های فراوانی که در اثر فشار و جنایت مهاجمین خونخوار به خانه ی آن حضرت پیش آمده بود، وی را فراگرفته بود، ولی پیوسته به یاد علی (ع) و آینده آن بزرگوار در تشویش و اضطراب بسر می برد، و حتی در هنگام مرگ سکرات موت را فراموش کرده و در مورد مصائب آتی امیرالمؤمنین (ع) گریه می کرد. چنانچه حضرت امام صادق (ع) نقل می کنند:

«لما حضرت الوفات بکت، فقال لها امیرالمؤمنین (ع): یا سیدتی! ما یبکیک؟ قالت: ابکی لما تلقی بعدی! فقال: لاتبکی فواللّه ان ذلک لصغیر عندی ... »

چون وقت شهادت فاطمه (س) فرا رسید شروع به گریه کرد، حضرت علی (ع) با یک تعبیر عالی و تعجب آمیز پرسید: «ای سرور» من چرا گریه می کنی؟!جواب داد: برای آن مشکلاتی که بعد از من با آنها مواجه خواهی شد. حضرت فرمودند: تو گریه نکن همه ی اینها برای من آسان است.

تعبیر: «یا سیّدتی» در این حدیث، نشان عظمت فاطمه ی زهرا (س) از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع) است و همچنین گریه فاطمه (س) برای علی (ع) آن هم در حال مرگ و سکرات آن، که معمولاً هر کسی به فکر خود می باشد، شدت علاقه ی

فـاطمه (س) به امیرالمؤمنین (ع) را در بر دارد. و بالاـخره چون خـبر شـهادت زهرا (س) را به علی (ع) دادنـد، آن حضـرت در حال حرکت به زمین افتاد و هرچه خواست بلند شود ممکن نشد. و در نقلی دیگر حالت غشوه به او دست داد.

همه ی این احـادیث و قضایای تاریخی نشان می دهـد، که در میان علی (ع) و فاطمه (س) محبّت، عشق و علاقه ی فوق العاده ای حـاکم بود، که در فراق فـاطمه (س)، علی (ع) به حـالت غشوه می افتـد و صبر و توانش به ناتوانی و کم صبری تبـدیل می گردد، فـاطمه (س) نیز هرگز علی (ع) و یـاری علی (ع) را فراموش نمی کنـد. و در هنگـام سـکرات مرگ که لحظـات بسـیار دشواری به حساب می آید، به یاد گرفتاری و مصائب آن حضرت اشک می ریزد.

کار طاقت فرسای امیرالمؤمنین (ع) جهت امرار معاش

روزی رسول خدا (ص) به منزل فاطمه (س) تشریف برد. دید حسن و حسین (ع) منزل نیستند. احوالشان را پرسید. فاطمه (س) عرض کرد: امروز در خانه ی ما چیزی برای خوردن وجود نداشت. علی (ع) وقتی خواست بیرون برود، فرمود: حسن و حسـین (ع) را بـا خودم بیرون می برم، مبادا گریه کننـد و از تو مطالبه ی غـذا نماینـد. رسول خـدا (ص) در جسـتجوی علی (ع) بیرون رفت.

او را در نخلستان یافت، که مشغول آب کشی بود. حسن و حسین (ع) را مشغول بازی دید و مقداری خرما نیز در نزدشان بود.

به علی (ع) فرمود: قبـل از اینکه هوا گرم شود حسن و حسـین را به خانه برنمی گردانی؟ عرض کرد: یا رسول الله وقتی از خانه خارج شدم غذایی در خانه نداشتیم. صبر کنید تا قدری خرما برای فاطمه (س) تهیه کنم. من با این

یهودی قرار گذاشته ام در مقابل هر دلو آب یک دانه خرما بگیرم. وقتی قدری خرما تهیه شد آنها را در دامن ریخت و حسن و حسین (ع) را برداشت و به منزل بازگشت.

رضایت فوق العاده امیرالمؤمنین (ع) از حضرت زهرا (س)

حضرت علی (ع) از فاطمه ی زهرا (س) فوق العاده راضی و خشنود بود، زیرا آن حضرت یک انسان معصوم و بی لغزش بود و هرگز کاری برخلاف رضای امیرالمؤمنین (ع) انجام نمی داد، ولی در عین حال فاطمه (س) در هنگام فراق، در ضمن وصایای خود به آن حضرت، قلب مبارک علی (ع) را بار دیگر از خود راضی نمایند و لذا عرض کرد:

«ای پسرعموی پیامبر (ص)! من هرگز به تو دروغ نگفتم، خیانت نکردم و به مخالفت تو برنخاستم.»

علی (ع) چون این سخنان را شنید فرمود:

«معاذاللّه انت اعلم باللّه و ابر و اتقی و اکرم و اشدّ خوفاً من اللّه قد عزّ علیَّ مفارقتک و تفقّدک الا انه امر لابد منه ... »

پناه به خدا، تو نسبت به امور و احکام الهی داناتری، نیکوکاری، تقوا، تقرّب و خشیت تو نسبت به خدا بیشتر است. این را بدان که جدایی و مفارقت تو فوق العاده برای من سنگین است، ولی این کار چاره پذیر نیست.

این فرازها نشان می دهد که آن بانوی گرانقدر، آن قدر برای مولای متقیان علی (ع) عظمت قائل است، که در مقام کسب رضایت خاطر مولا بوده است، هرچند کار خلاف و قصور جزیی نیز از او صادر نشده بود.

به این مناسبت بود که امیرالمؤمنین (ع) چون پیکر پاک فاطمه (س) را بر خاک سپرد، دست دعا به سوی آسمان برداشت و در حق زهرا (س) چنین دعا

کرد:

«اللّهم انّی راض عن ابنه نبیّك، اللّهم انّها قد اوحشت فآنسها، اللّهم انها قد هجرت فصلها، اللّهم انّها قد ظلمت فاحكم لها و انت خير الحاكمين.»

خدایا! من از دختر پیامبرت (ص) راضی هستم. بارالها! فاطمه (س) نگران و مضطرب بود، تو او را آرامش بخش، خداوندا! زهرا (س) از دوستان و فرزندان مفارقت کرد، تو او را وصل کن. پروردگارا! به فاطمه (س) ظلم کردند، تو خود حاکم باش که تو بهترین حکم کننده ای.

همه ی این فرازها نشان می دهد که فاطمه ی زهرا (س) با داشتن مقام عصمت نسبت به حقوق شوهر چقدر ارزش قائل بوده و چه سان نگران بوده است که نسبت به مقام بلند

شوهرش علی بن ابیطالب (ع) مسئول باشد و لذا علی (ع) رضایت خویش را در مورد فاطمه (س) اعلان می نماید ...

به همین جهت حضرت امام باقر (ع) می فرمایند: «برای زن هیچ شفاعتی به اندازه ی رضایت شوهر مفید و ثمربخش نیست ... .»

استفاده از تجربه ی مشورت در زندگی

در زندگی آن حضرت از کودکی تا هنگام وفات و شهادت کسانی مسئولیت سرپرستی و مشاوره با آن حضرت را داشته اند.

بعد از رحلت مادر بزرگوارشان خدیجه ی کبری (س)، سرپرستی و سپس مشاورت آن حضرت بر عهده ی فاطمه بنت اسد (س) گذاشته می شود تا سال چهارم هجرت یعنی سالی که امام حسن مجتبی (ع) به دنیا آمدند در این سال بعد از رحلت فاطمه بنت اسد (س) امر مشاوره و همفکری حضرت زهرا (س) به ام سلمه محول می شود و ام سلمه (س) تا زمان شهادت حضرت زهرا (س) در کنار ایشان بوده است.

نکته ی مورد توجّه در این ماجرا این است که پیامبر

اکرم (ص) حتی بعد از ازدواج حضرت زهرا (س) مشاوره را برای ایشان لازم می دانند. وقتی مسئله شنیدنی تر می شود که ما زهرا (س) را دارای مقام عصمت بدانیم.

نکته دیگر اینکه آنهائی که تأسّی به حضرت زهرا (س) را برای خود فرض و حتم می دانند باید متوجه باشند که انسان همیشه محتاج مشاوره است. و این نکته برای نوعروسان جای دقّت بسیار دارد.

تفریح و گفتگوهای دلنشین حضرت زهرا (س) و امیرالمؤمنین (ع)

«روی ان الامام علی بن ابی طالب (ع) کان ذات یوم هو و زوجته فاطمه (س) یأکلان تمراً فی الصحراء، إذ تداعبا بینهما بالکلام، فقال علی (ع): یا فاطمه إن النّبی (ص) یحبنی أکثر منک. فقالت: واعجباً منک! یحبّک اکثر منّی و أنا ثمره فؤاده و

عضو من اعضائه و غصن من اغصانه و لیس له ولد غیری؟! فقال له علی (ع) یا فاطمه إن لم تصدّقینی فأمضی بنا الی ابیک محمدٍ (ص).

قال: فمضینا إلی حضرته (ص) فتقدّمت و قالت: یا رسول اللّٰه أیّنا أحب إلیک انا أم علی؟ قال النبی (ص): أنتِ أحبّ إلی و علی (ع) اعزّ علیّ منک. فعندها قال سیّدنا و مولانا الإمام علی بن ابی طالبٍ (ع) الم اقل لک: أنا ولد فاطمه ذات التقی؟ قالت فاطمه (س): و أنا ابنه خدیجه الکبری. قال: و انا ابن الصفا. قالت: انا ابنه سدره المنتهی، قال: و أنا فخرالوری قالت: و انا ابنه من دنی فتدلّی و کان من ربه قاب قوسین او ادنی ...

روایت شده که روزی حضرت علی (ع) و همسرش حضرت زهرا (س) به صحرا رفتند به هنگام خوردن خرما با گفتن کلماتی مزاح کردند. علی (ع) فرمود: ای فاطمه (س)! رسول خدا (ص) مرا بیشتر دوست می دارد.

حضرت زهرا (س) گفت: از سخن تو در عجبم! آیا می شود پیامبر اکرم (ص) تو را بیش از من دوست داشته باشد در حالی که من میوه ی دل او و عضوی از پیکرش و شاخه ای از شاخسارش می باشم و غیر از من فرزندی ندارد؟!

علی (ع) فرمود: ای فاطمه (س)! اگر سخن مرا قبول نداری بیا تا نزد پدرت حضرت رسول (ص) برویم! سپس آن دو با هم نزد پیامبر (ص) رفتند. حضرت فاطمه (س) گفت: ای رسول خدا (ص)! کدام یک از ما دو نفر نزد تو محبوب تریم؟ من (س) یا علی (ع)؟!

رسول خدا (ص) فرمود: تو نزد من محبوب تری و علی (ع) از تو برای من عزیزتر است. به دنبال فرمایش حضرت رسول (ص) علی (ع) گفت: آیا من به تو نگفتم که فرزند فاطمه ی باتقوایم؟ زهرا (س) فرمود: من نیز دختر خدیجه ی کبرایم. علی (ع) گفت: من فرزند صفایم. فاطمه (س) گفت: من دختر سدره المنتهی می باشم. علی (ع) گفت: من فخر کائناتم. فاطمه (س) گفت: من دختر کسی هستم که به خدا نزدیک و نزد او آن چنان گرامی شد که گویی به فاصله دو تیرکمان یا نزدیک تر، به پدرش قرار گرفت ...

از روایت فوق الذکر و نقل این ماجرای تاریخی حدّاقل می توانیم نتیجه بگیریم که حضرت زهرا (س) و علی (ع) تفریح داشته اند.

توصیه ی حضرت زهرا (س) به امیرالمؤمنین (ع) در ازدواج با اَمامه

برای امیرالمؤمنین علی (ع) با وجود حضرت زهرا (س) تجدید فراش و تعدّد زوجات جایز نبود، بنابراین آن حضرت در زندگی مشترکی که با فاطمه (س) داشت نه تنها به این

فکر نیفتاد، بلکه از هر کاری که موجب ملال خاطر آن مخدّره می شد، اجتناب کرد.

از

حضـرت ابـوذر آمـده است که در حبشه به جعفر طیّار برادر امیرالمـؤمنین (ع) کنیزی اهـدا شـد، که جعفر (ع) پس از ورود به مدینه آن را به حضرت علی (ع) اهدا کرد، که از وجود او در کارهای جزیی خانه استفاده شود.

علی (ع) احسـاس کرد؛ ممکن است حضور او در خـانه ی امیرالمؤمنین (ع) برای فـاطمه ی زهرا (س) ملال آور باشـد، از این جهت مولای متقیان او را آزاد ساخت ...

فـاطمه (س) نیز متقابلاً از امیر المؤمنـان رضـایت کامـل داشت و سـعی می کرد حقوق شوهرش را به طور کامل انجام دهـد و مشکلی برای حضرت پیش نیاید ...

حتی برای پیشـگیری از مشـکلات آینده و بعد از وفات او سـفارش کرد با دختر خواهرش امامه که دختر شایسـته و خوبی بود، ازدواج کند، تا هم مشکل نداشتن همسر جبران گردد و هم در اثر علاقه و عاطفه ی قرابتی، تنهایی و یتیمی فرزندان زهرا (س) تا حدودی تأمین شود. متن وصیت حضرت زهرا (س) در این مورد:

«یابن عمّ رسول اللّه! اوصیك اوّلا ان تتزوج بعدی بابنه اختی «أمامه» فانها تکون لولدی مثلی، فانّ الرّجال لابدّ لهم من النّساء.»

ای پسـر عمـوی پیـامبر (ص)! نخسـتین وصـیّت مـن ایـن است که بعـد از من بـا دختـر خـواهرم امـامه ازدواج کن، زیرا او برای فرزندانم مثل من مهربان است و از سوی دیگر، داشتن همسر برای مردان یك ضرورت محسوب می گردد.

این حدیث که با عبارات مختلف در منابع شـیعه و سنی آمده، می رساند که فاطمه (س) در استیفای حقوق شوهر، حتّی دوران پس از وفاتش را نیز در نظر می گیرد و شوهرش را به انتخاب همسر سفارش می کند، زیرا

چنانچه در حدیث به طور منصوص العلّه اشاره گشته، معمولاً مرد بدون زن و زن بدون شوهر، نمی تواند زندگی مطلوب داشته باشد از این جهت

حضرت علی (ع) بعد از شهادت حضرت فاطمه (س)، در مدّت کمتر از یک هفته با أمامه ازدواج نموده و زندگی مشترک با وی را شروع کرد.

رفتار با فرزند

انتخاب بهترین نام ها برای فرزندان

یکی از وظایف اولیّه والدین در برابر فرزندان خود و یکی از هدیه های ماندگار والدین به فرزند انتخاب نام نیکو و ارزشی برای آنها است. پیروی از اسوه های انسانیّت، در همه ی مراحل و شئونات زندگی سفارش شده است. چرا که اقتدای به خوبان، زندگی را پر از خیر و خوبی می سازد و غذای روحی و کمالات انسانی را به سرعت در انسان احیاء می گرداند. از جمله سفارش شده است، نام کودکان بر اساس نام ناموران صالح و شایسته انتخاب گردد که این امر علاوه بر آثار مثبت روانی برای کودکان، نوعی احیاء و بزرگداشت نام زنان و مردان صالح روزگار است و به تصدیق روایات، دارای آثار وضعی نیز می باشد.

حضرت فاطمه ی زهرا (س) در این خصوص دقت و حسّاسیّتی خاص داشت و نام فرزندان خود را از طریق هدایت گریهای پیامبر اکرم (ص) انتخاب می نمود، نامهایی که حتّی در معنای لفظی نیز زیبایی و ملاحت دارند.

در یکی از روایات نام حضرت زهرا (س) به عنوان نام با برکت معرفی شده که از خانه و خانواده، فقرزدائی می کند. «قال الامام الکاظم (ع): لا یدخل الفقر بیتا فیه اسم محمّد او احمد او علی او الحسن او الحسین او جعفر او طالب او عبدالله او فاطمه من النساء.»

امام کاظم حضرت موسی بن جعفر (ع)

می فرمایند: در خانه ای که نام محمّد یا احمد یا علی یا حسن و حسین یا جعفر یا طالب یا عبدالله یا فاطمه باشد فقر وارد نمی شود.

عقیقه دادن و گفتن اذان در گوش نوزاد

صدقه و عقیقه ی قربانی (که در واقع می توان آن را بیمه ی سلامتی شمرد) از مستحباتی است که در اسلام، تأکید زیادی بر آن شده است. نقل شده است که فاطمه (س) هرگاه صاحب فرزندی می شد، برای او گوسفندی عقیقه می داد، سپس روز هفتم، سر طفل را می تراشید و برابر وزن موهای او نقره صدقه داده، برای قابله و همسایه ها هدیه می فرستاد و دیگران را در شادی خود سهیم می کرد.

یکی دیگر از سنّتهای جاری در زندگی صدّیقه ی کبری (س) گفتن اذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ فرزند بود. آن حضرت به خوبی می دانست که باید کودک را از همان لحظات اول زندگی با کلماتی چون اللّه، محمّد، نماز ... آشنا کرد که این آشنایی، به یقین در جهت گیری تمایلات روحی او به ملکوت اعلی اثر خواهد گذاشت.

اظهار محبت نسبت به فرزندان

در نزد دانشمندان فنّ تربیت و روانشناسان، این مطلب به اثبات رسیده که اطفال در تمام دوران کودکی، به محبّت و اظهار علاقه نیازمندند. کودک می خواهد پدر و مادر بیش از دیگران، او را دوست بدارند و نسبت به او اظهار علاقه نمایند. کودک چندان توجهی ندارد که در کاخ زندگی می کند یا در کوخ، لباس و خوراکش خیلی اعلا است یا نه. اما بدین موضوع کاملاً توجّه دارد که دوستش دارند یا نه. این احساس درونی کودک را چیزی جز اظهار محبّت و نوازش ارضا نمی کند. سرچشمه ی اخلاق و شخصیت آینده ی او همین اظهار محبت ها است. همین آغوش گرم مادر و نوازشهای مخلصانه ی پدر است که روح بشر دوستی و علاقه ی به هم نوع را در کودک می دمد، برای اظهار همدردی و کمک

به دیگران آماده اش می سازد، همین نوازشهای بی شائبه است که کودک را از ترس و تنهایی و ضعف نجات می دهد و به زندگی امیدوار می سازد. همین مهرورزیها و بوسه های بی شائبه است که روح خوشبینی و خوشخویی را به او تلقین می کند و او را به سوی زندگی اجتماعی، تعاون و همکاری هدایت می نماید. از عزلت گوشه گیری نجاتش می دهد. به واسطه ی همین نوازشها است که کودک احساس شخصیت می کند و خودش را لایق دوستی می داند.

کودکی که از جهت محبّت کمبود داشته باشد، معمولاً ترسو، خجول، ضعیف، بدبین، گوشه گیر، بی علاقه و پژمرده و حتّی مریض بار می آید. گاهی هم ممکن است برای اظهار عکس العمل و نشان دادن بی نیازی، دست به اعمالی نظیر جنایت، دزدی و قتل نفس بزند تا بدین وسیله از اجتماعی که او را دوست ندارد، انتقام گیرد و تظاهر به بی نیازی کند.

پس محبّت و نوازش کودک یکی از احتیاجات ضروری او بشمار می رود و برای پرورش او ضرورت دارد.

درس مذکور در خانه ی زهرا (س) به طور کامل اجرا می شد و پیغمبر اکرم (ص) عملاً آنرا به فاطمه (س) یاد می داد.

روایت شده: وقتی امام حسن (ع) به دنیا آمد او را در پارچه ی زردی پیچیده خدمت رسول خدا (ص) آوردند. فرمود: مگر به شما نگفتم: نوزاد را در پارچه ی زرد نپیچید؟ سپس لباسهای زرد حسن (ع) را دور انداخت و او را در پارچه ی سفیدی پیچید. در بغل گرفت و شروع کرد به بوسیدن و همین عمل را، نسبت به امام حسین (ع) نیز انجام داد.

روایت شده روزی رسول اکرم (ص) به نماز جماعت مشغول بود. هرگاه به سجده می رفت، امام حسین (ع) بر پشت او

سوار می شد و پاهایش را حرکت می داد. وقتی می خواست سر از سجده بردارد حسین (ع) را می گرفت و به آرامی کنار می گذاشت. هنگامی که دوباره به سجده می رفت، باز امام حسین (ع) بر شانه ی آن جناب سوار می شد، پیغمبر (ص) او را می گرفت و کنار می گذاشت. پیغمبر (ص) با همین کیفیت نمازش را به پایان رسانید. یک نفر یهودی که جریان را مشاهده می کرد عرض کرد: شما نسبت به کودکانتان طوری رفتار می کنید که ما از آن امتناع داریم!

پیغمبر (ص) فرمود: شما هم اگر به خدا و رسول ایمان داشتید نسبت به کودکان مدارا می نمودید. یهودی بواسطه ی این رفتار پیغمبر (ص) مسلمان شد.

روزی رسول خدا (ص) امام حسن (ع) را می بوسید و نوازش می کرد «اقرع بن حابس» عرض کرد: من ده فرزند دارم ولی تا حال هیچ یک از آنان را نبوسیده ام.

پیغمبر اکرم (ص) غضبناک شد و فرمود: اگر خدا محبت را از قلب تو گرفته من چه کنم؟ هر کس نسبت به اطفال ترحم نکند و احترام بزرگسالان را نگه ندارد از ما نیست.

روزی رسول خدا (ص) از در خانه ی فاطمه عبور کرد، صدای گریه ی حسین (ع) را شنید. فاطمه (س) را صدا زد و فرمود: مگر نمی دانی گریه ی حسین (ع) مرا اذیت می کند. «ابوهریره» می گوید: روزی پیغمبر (ص)، حسن و حسین (ع) را بر دوش مبارک سوار نموده بود.

در بین راه گاهی حسن را (ع) می بوسید و گاهی حسین (ع) را. مردی عرض کرد: یا رسول اللّٰه این دو کودک را دوست داری؟.

فرمود: آری. هر کس حسن و حسین (ع) را دوست بدارد با من دوستی نموده و هر کس با آنان دشمنی کند

با من دشمنی کرده است.

پیغمبر (ص) گاهی به فاطمه (س) می فرمود: حسن و حسین (ع) را بیاور. وقتی آنان را خدمت آن حضرت می برد، آنها را به سینه می چسبانید و مانند گل می بویید.

ابوهریره می گوید: پیغمبر (ص) را دیدم که دهان حسن و حسین (ع) را می مکید چنان که خرما را می مکند.

توجه به نیازهای کودکان

از عوامل مؤثر در سلامت و نشاط روحی و جسمی فرزند، تغذیه و بهداشت است. تأمین اینگونه نیازها جسم و روح کودک را آرام و آسوده نگه می دارد، سلامتی و صلابت روح او را تا پایان عمر تضمین می کند. ناهنجاریهای فراوانی که در انسانهای بزرگ دیده می شود، بنوعی ریشه در نیازهای این دوره از زندگی آنها دارد. علاوه بر این، نباید از تأثیرگذاری متقابل روح و جسم غافل بود. بی شک، یک جسم بیمار، روح را پژمرده و بی نشاط می سازد، همانگونه که روح افسرده، موجب اخلال در فعالیتهای بدن می گردد.

بارها در تاریخ خوانده ایم که گاه، فاطمه ی زهرا (س) شکم فرزندان را به قیمت گرسنگی خود، سیر می کرد.

زمانی که مسلمانان به علّت کمبود آب، سخت در مضیقه بودند، فاطمه (س)، حسن و حسین (ع) را نزد پیامبر (ص) برد و عرض کرد ای رسول خدا (ص)! فرزندان من خردسالند و تحمّل تشنگی در توان آنها نیست. پیامبر (ص) که نگرانی دخترش را در این رابطه، بجا و به موقع دید، زبان مبارکش را در دهان حسن و حسین (ع) قرار داد و با تر کردن دهان

آنها، حضرت زهرا (س) را از نگرانی درآورد و آن دو طفل کوچک را نیز از تشنگی مفرط نجات داد.

عطوفت و مهر مادری در حضرت زهرا (س) بقدری بود که در

لحظات پایانی عمر خود، سخت نگران حال فرزندانش بود. شاید بیشترین نگرانی آن حضرت برای محرومیّت آنها از مادر بود، زیرا او می دانست که پس از شهادتش، هیچکس نمی تواند مهر و محبّت مادری را نسبت به آنها داشته باشد. فاطمه ی زهرا (س) برای اینکه فرزندانش از این نعمت بزرگ یعنی محبّت مادرانه، کاملاً محروم نمانند، به حضرت علی (ع) پیشنهاد کرد و از ایشان خواست که پس از او، کسی را به همسری انتخاب کند، که بتواند از عهده ی این مهم برآید.

پس از رحلت رسول گرامی (ص)، مقداری از غمهای حضرت زهرا (س) به محرومیت فرزندانش از محبّت پیامبر (ص)، مربوط می شد و گاهی با قلبی سوزان، خطاب به

فرزندانش چنین می گفت: کجا رفت پدرتان، پیامبر (ص) که شما را عزیز می داشت؟ او شما را بر دوش خود سوار می کرد و به شما مهربانی می نمود. کجا رفت جدّ بزرگوارتان که از همه به شما مهربانتر بود، آن گونه که نمی گذاشت شما بر روی زمین راه بروید و همیشه شما را در آغوش خود داشت؟ آه! که دیگر او را نمی بینم که شما را بر دوش گرفته باشد.

توجّه به بازی و تحرّک کودکان

علی رغم اینکه ظهور اسلام در محیطی کاملاً بی فرهنگ و دور از تمدّن بود، اما برنامه و شیوه های ارائه شده از طرف اولیای دین، همیشه با انسانها از هر تمدّن و فرهنگی سازگار است.

از جمله مواردی که در شیوه ی تربیت حضرت زهرا (س) جایگاه خاصّی داشت، تحرّک و بازی کودکان بود. این فعالیّت و تکاپو به قدری برای سلامتی و رشد مناسب کودک، ضروری است که حتی برای تشویق آنها به تحرّک و بازی، بزرگترها نیز باید تن به بازی

و جست و خیز بدهند.

بازی در دوران کودکی به منزله ی واکنش کودک در برابر عوامل محیطی و بروز استعدادهای نهفته ی اوست که تأثیرات آن در کنار تقویت جسم و افزایش بنیه ی کودک، قابل توجه است. همچنین بازی، در پرورش نیروی ابداع و ابتکار کودک بی نهایت مؤثّر است. بنابراین غفلت از بازی به هیچ وجه به صلاح کودک و والدین او نیست.

همبازی شدن رسول معظم اسلام (ص) با فرزندان دخترش زهرا (س) بیانگر این نکته ی مهم است که بازی و تحرّک کودک، یکی از لوازم تربیت صحیح محسوب می شود. حضرت علی و فاطمه (ع) در خانه به بازی بچّه ها توجه کافی مبذول می داشتند و همین امر، موجب شادابی و نشاط روزافزون آنها می شد.

در مقابل، خانه هایی که برای کودک، محیط مناسب و دلنشین برای بازی و تحرّک نیست، در روحیّه و شخصیّت اعضای خردسال آن خانه، اثر نامطلوبی دارد، نباید فراموش کرد که تحرک و بازی، اقتضای طبیعت و سن کودک است و پدر و مادر وی وظیفه دارند شرط و لوازم این مهم را برای کودکان خود فراهم سازند. حضرت فاطمه (س) از همان کودکی با فرزندانش همبازی می شد، و به این نکته نیز توجّه داشت که در بازی، نوع الفاظ و حرکات مادر، سرمشق کودک، قرار می گیرد؛ بنابراین باید از کلمات و جملات مناسبی استفاده کرد. علاوه بر این باید در قالب بازی های کودکانه شخصیت کودک را تقویت نمود، او را به داشتن افتخارات و ارزشهای اکتسابی، تحریک و تهییج کرد. اینها همه مرهون در پیش گرفتن شیوه های صحیح در این رابطه است.

استفاده از جاذبه شعر در تربیت کودکان

شکی نیست که لالائیهای دوره کودکی جاذبه ی خاصی همراه با

حلاوت فراموش نشدنی در ذهن انسان داشته و در تقویت و تثبیت ارزشهای اخلاقی، اجتماعی و حتّی ارائه الگو و اسوه شخصیّتی می تواند، نقش خطیر ایفا نماید، بنابراین حضرت زهرای مرضیّه (س) این عنصر تربیتی را با استفاده از ذوق شعری خویش به بهترین وجه به کار می گرفت و اشعار سرشار از مضامین بلند را در ساعات بازی بچّه ها می خواند که آنها را سرگرم کرده و مفاهیم والای ارزشی را به فرزندانش تلقین می کرد.

به عنوان نمونه خطاب به امام حسن مجتبی (ع) می فرمود:

اشبه اباک یا حسن

و اخلع عن الحلق الرسن

و اعبد الها ذالمنن

و لا توال ذا الاحسن

یعنی ای حسن جان همچون پدرت- علی (ع) باش و ریسمان را از اطراف حق بردار.

خداوند صاحب نعمتها را پرستش کن و با افراد کینه توز دوستی مکن.

در جای دیگر خطاب به امام حسین (ع) این سروده را می خواندند:

انت شبیه بابی

لست شبیها بعلی

عزیز دلم- تو به پدرم رسول اللّه شباهت داری شبیه پدرت علی (ع) نیستی. در حالی که حضرت زهرا (س) این شعر را خطاب به امام حسین (ع) می خواندند و با او بازی می کردند حضرت علی (ع) شنیدند و تبسّم کردند.

ارج نهادن به شخصیت فرزندان

دانشمندان روانشناس می گویند: تربیت کننده باید شخصیت کودک را پرورش دهد و اعتماد به نفس را به او تلقین کند. او را بزرگ نفس و با شخصیت بار بیاورد.

مربی اگر به کودک احترام نگذاشت و او را کوچک شمرد و شخصیّت او را خرد کرد، طبعاً ترسو و بی شخصیّت بار می آید و خودش را زبون و بی ارزش می پندارد. هنگامی که بزرگ شد خودش را کوچکتر از آن می داند که به کارهای بزرگ اقدام کند. چنین فردی در اجتماع

منشأ اثر واقع نخواهد شد و به آسانی زیر بار ذلّت خواهد رفت. اما اگر خودش را بزرگ و با شخصیت دانست، به کارهای پست، تن نمی دهد و زیر بار خواری و ذلّت نمی رود. این شخصیت نفسانی تا حدودی، به تربیت خانوادگی و روحیّات پدر و مادر بستگی دارد.

روانشناسان برای تقویت روحی کودک مطالبی را به تربیت کنندگان توصیه می کنند که از جمله ی آنها موضوعات زیر است:

اوّل- اظهار علاقه، محبّت و نوازش کودک. این موضوعی است که در ابتدای سخن بدان اشاره شد. و گفتیم که حسن و حسین (ع) از جهت محبت پدر و مادر و رسول خدا (ص) به قدر کافی برخوردار بودند.

دوّم- باید صفات خوب کودک را یادآوری کرد و او را در حضور خودش و دیگران تعریف و توصیف نمود. و بزرگی نفس را به او تلقین کرد.

رسول خدا (ص) بارها می فرمود: حسن و حسین (ع) بهترین جوانان اهل بهشتند و پدرشان از آنان بهتر است.

پیغمبر اکرم (ص) به حسن و حسین (ع) می فرمود: شما ریحان خدایی هستید.

«ابوبکر» می گوید: پیغمبر (ص) روی منبر نشسته بود و حسن (ع) در پهلویش قرار داشت. گاهی به مردم نگاه می کرد و گاهی به حسن (ع)، و می فرمود: فرزندم حسن (ع)، آقا و بزرگ است، به برکت او در بین امتم صورت گیرد.

«جابر» می گوید: روزی داخل خانه ی رسول خدا (ص) شدم دیدم حسن و حسین (ع) بر پشت آن حضرت سوارند و آن جناب با دست و پا راه می رود و می فرماید: بهترین شتر، شتر شما است و بهترین سوار شمایید.

«یعلی عامری» می گوید: رسول خدا (ص) روزی حسین (ع) را دید

که بـا بچّه هـا بـازی می کنـد، پس دست مبارکش را دراز کرد تا او را بگیرد. حسـین (ع) به این طرف و آن طرف می دویـد. پیغمبر اکرم بـا شوخی و تبسّم او را در بغـل گرفت. آنگاه یکی از دسـتهایش را زیر چانه ی او و دست دیگرش را پشت گردن نهاد و دهان مبارکش را بر لبهای او گذاشـته می بوسید و می فرمود: حسـین (ع) از من و من از حسـینم، هر کس او را دوست بدارد، خدا را دوست داشته است. حسین (ع) فرزند دختر من است.

علی بن ابی طـالب (ع) به حسن و حسـین (ع) می فرمود: شـما پیشوای مردم و بزرگ جوانـان اهـل بهشتیـد و از ارتکـاب گنـاه معصومید. خدا لعنت کند کسی را که با شما دشمنی کند.

حضرت فاطمه روزی حسن و حسین (ع) را خدمت رسول خدا آورد و عرض کرد: یا رسول اللَّه حسن و حسین (ع) فرزند شما هسـتند. چیزی به ایشان عطا کن. فرمود: هیبت و سیادت خود را به حسن (ع) بخشیدم، و شجاعت وجود خودم را به حسین (ع) دادم.

«سـلمان فارسـی» می گویـد: حسـین (ع) را دیـدم که بر زانـوی رسول خـدا (ص) نشسـته بود. او را می بوسـید و می فرمود: تو بزرگ و بزرگ زاده و امام و پسر امام و پدر امامان هستی.

تو حجّت، پسر حجّت و پدر نُه حجّت می باشی که آخرشان قائم عجل الله تعالی فرجه است.

آری پیغمبر اکرم (ص) در پرورش شخصـیت اولاـد زهرا (س) کوشـش می کرد و زهرا و علی (ع) نیز از همین برنـامه متـابعت می کردند. هرگز نشد که کودکان را تحقیر کنند و شخصیّت آنها را در حضور دیگران کوچک سازند. و ضربه و

شکست بر روحشان وارد نمایند. بدین علّت، طبعاً بزرگ و آقا تربیت شده اند.

روایت شده که شخصی مرتکب گناهی شد که مستوجب کیفر بود، پس خودش را از رسول خدا (ص) پنهان داشت تا گاهی که حسن و حسین (ع) را در بین راه ملاقات نمود، آنان را بر دوش گرفته خدمت رسول خدا (ص) مشرّف شد؛ عرض کرد: یا رسول اللّٰه حسن و حسین (ع) را شفیع قرار دادم.

پیغمبر اکرم (ص) خندید و فرمود: ترا بخشیدم. سپس به حسن و حسین (ع) فرمود: شفاعت شما را قبول کردم.

برای همین عظمت و بزرگی نفس بود که حسین بن علی (ع) با سپاه مختصری که داشت، در مقابل سپاه بیشمار یزید پایداری کرد و مردانه جنگ نمود و تن به ذلّت و خواری نداد. می فرمود: مانند بندگان فرار نمی کنم و تسلیم خواری و ذلت نمی شوم.

در اثر همین تربیت بود که زینب کبری (س) با آن همه مصیبت هایی که دید خود را در قبال دستگاه ستمگر یزید لعنه الله و العذاب نباخت و مرعوب آنان نشد و به وسیله ی خطابه های شورانگیزش شهر کوفه و شام را منقلب ساخت و دستگاه جبّار و خونخوار یزیدیان را رسوا و مُفتضح ساخت.

توجّه دادن فرزندان به رعایت نظم و حقوق دیگران

از دیگر مطالبی که باید همواره مورد توجّه و دقّت پدر و مادر و سایر مربیّان قرار گیرد که مراقب کودک باشند تا از حق خودش تجاوز نکند و حقوق دیگران را نیز محترم بداند. کودک باید منظّم باشد. باید نظم در زندگی را به او یاد داد. باید چنان تربیت شود که نه از گرفتن حقّش عاجز باشد و نه حقوق دیگران را پایمال کند. البته شالوده ی

این صفت در خانه و به دست پدر و مادر ریخته می شود، پدر و مادر باید نسبت به تمام کودکانشان یک جور رفتار کنند، هیچ یک را بر دیگری مقدّم ندارند. بین پسر و دختر و کوچک و بزرگ و زشت و زیبا و خوش فهم و بدفهم فرق نگذارند. حتّی در مورد اظهار محبّت و علاقه هم با همه ی آنان یک جور رفتار کنند. تا حسّ حسد و کینه توزی در بین شان به وجود نیاید. و سرکش و متجاوز بار نیایند.

اگر کودک دید در خانه ی خودشان کاملاً ـ حقوق افراد مراعات می شود، می فهمد که در اجتماع هم باید حقوق افراد را محترم شمرد. اما اگر در خانه هرج و مرج بود و حقوق افراد مراعات نشد، خوی سرکشی و تجاوز در کودک تقویت می شود. اگر کودک در مغازه ی نانوایی، یا در موقع سوار شدن به اتوبوس، یا در هنگام رفتن به کلاس و بیرون آمدن از

مدرسه، نوبت دیگران را رعایت نکرد و حق سایرین را تضییع نمود، پدر، مادر و یا مربیّان دیگر او را در این عمل تشویق کردند، به آن کودک معصوم خیانت نموده اند، زیرا از آغاز کودکی می پندارد که زورگویی و تعدّی بر دیگران و تقدّم بی جهت، یک نوع زرنگی و هنر است. چنین فردی وقتی وارد اجتماع شد یا در رأس کاری قرار گرفت، تمام مقصدش کوبیدن و پایمال کردن حقوق دیگران خواهد بود و به غیر از نفع شخصی خودش هیچ هدف و منظوری نخواهد داشت.

درس مراعات حقوق دیگران به طور کامل در خانه ی حضرت زهرا (س) اجرا می شد. به قدری در این باره دقت می شد که حقوق و نظم را در

کوچکترین موارد مراعات می کردند.

از باب نمونه: علی بن ابی طالب (ع) می فرماید: روزی پیغمبر اکرم (ص) در منزل ما استراحت می کردند، حسن (ع) آب خواست. رسول خدا برخاست قدری شیر دوشید و در ظرفی کرده و دست حسن (ع) داد. حسین (ع) از جای خویش بلند شد خواست کاسه ی شیر را از دست حسن (ع) بگیرد، اما پیغمبر اکرم (ص) جلو حسین (ع) را گرفت و

نگذاشت شیر را از حسن (ع) بگیرد. حضرت زهرا (س) که این منظره را تماشا می کرد عرض کرد: یا رسول اللّه گویا حسن (ع) را بیشتر دوست داری؟.

پاسخ داد: چنین نیست، بلکه علت دفاع من از حسن (ع) این است که او حقّ تقدّم دارد و زودتر از حسین (ع) تقاضای آب کرده، باید نوبت را مراعات نمود.

عدم تبعیض بین فرزندان

پدر یا مادر نباید در میان فرزندانشان، بدون جهت فرق بگذارند و از این طریق حسادت و کینه توزی را در میان آنان ایجاد نمایند.

رسول خدا (ص) می فرمایند: «اعدلوا بین اولادکم کما تحبّون ان یعدلوا بینکم فی البرّ واللّطف» .

در میان فرزندان خود به عدالت رفتار کنید، همانگونه که دوست دارید دیگران در مورد شما به عدالت و محبّت رفتار کنند.

حضرت فاطمه (س) در پرورش فرزندان عزیز خود طوری رفتار می کرد که همه را از عدالت پروری خویش خشنود می ساخت و با عواطف محبّت آمیز مادری تک تک آنان را به این صفت انسانی و اسلامی تشویق می کرد.

روزی دو فرزند دلبند فاطمه (س)، حسن و حسین (ع) در حضور پیامبر خدا (ص) کشتی گرفته بودند، در این میان فاطمه (س) شنید که پدر بزرگوارش، امام حسن (ع) را به پیروزی بر امام حسین (ع) ترغیب می کند،

حضرت زهرا (س) بر اساس روح دادگری عرض کرد: پدرجان! فرزند بزرگ را علیه فرزند کوچک تحریک می کنی؟ رسول گرامی اسلام (ص) فرمودند: تو اطّلاع نداری که برادرم جبرئیل حسینم (ع) را بر حسنم (ع) تحریک می نماید.

اگر چه رسول خدا (ص) در برابر تحریک جبرئیل (امام حسین (ع) را علیه امام حسن (ع) تحریک می کرد) امام حسن (ع) را علیه امام حسین (ع) ولی در ظاهر، حضرت فاطمه (س) را تحریک می کرد. از آن اطلاع نداشت و لذا به صورت سؤالی خواسته اش را مطرح ساخت و روح دادگریش را در مورد فرزندانش نشان داد.

و در یک قضیه ی دیگر آمده است: روزی امام حسن (ع) با امام حسین (ع) در کنار یکدیگر مشغول نوشتن خط بودند و هر یک بر دیگری می گفت: خطّ من بهتر از خطّ تو است و سرانجام داوری را به مادرشان موکول کردند، ولی آن حضرت برای اینکه دل هیچ کدام را نشکند، از داوری خودداری کرد و موضوع را به امیرالمؤمنین (ع) موکول نمود. امیرالمؤمنین (ع) این قضیه را به پیامبر خدا (ص) و آن حضرت نیز به جبرئیل و به ترتیب، کار داوری به اسرافیل و در نهایت به خدای عالمیان کشیده شد.

جبرئیل از جانب خدا ابلاغ کرد، که فاطمه (س) باید بین آن دو داوری کند. آن مادر مهربان و دادگر فرمود: ای فرزندان عزیزم! من دانه های این گردنبند را در میان شما به زمین می ریزم، هرکس بیشتر آنها را بردارد خط او بهتر است. بلافاصله گردنبند را از گردنش باز کرد و دانه های آن را در برابر دو نور دیده اش به زمین ریخت و جبرئیل به امر

الهی این منظره ی زیبا را تماشا می کرد، چون آن نور چشمان زهرا (س)، هر کدام به طور مساوی دانه ها را برداشتند، جبرئیل به امر خدا آن یک دانه باقیمانده را دو قسمت کرد و هر کدام یک نصفه را برداشت و دل هیچکدام شکسته نشد.

این دو قضیه که نمونه ای از صدها جریان دادگری فاطمه (س) با فرزندانش می باشد، می رساند که حضرت طوری عمل کرد، که نور دیدگانش ضمن کمال یابی و کمال جویی، نسبت به همدیگر بسیار مهربان و دلسوز باشند، و در برخورد و رفتار خانوادگی احترام یکدیگر را حفظ کنند.

به همین جهت بود که امام حسین (ع) احترام خاصی به امام حسن (ع) می گذاشت و در حضور او صحبت نمی کرد. (ما تکلّم الحسین بین یدی الحسن اعظاما له ...) و به خواهرش زینب (س) فوق العاده علاقه مند بود و به احترام او- با اینکه کوچک تر از او بود- از جایش بلند می شد. و همچنین محبّت و احترام متقابل زینب به برادرانش ...

برخوردار نمودن فرزندان از عواطف پاک مادری

در یکی از روزها بلال در نماز صبح تأخیر کرد و از آن ماند، پیامبر (ص) به او فرمود:

«ما حبسک؟ فقال: مررت به فاطمه (س) و هی تصلحن و الصبیّ یبکی فقلت لها ان شئت کفیتک الرحی و کفیتنی الصبی و ان شئت و ان شئت کفیتک الصبی و کفیتنی الرحی فقالت: انا ارفق با بنی منک فذاک حبسنی فقال فرحمتها رحمک اللّه.»

«چه چیز تو را نگه داشت و مانع شد؟ عرض کرد برخورد به فاطمه (س) کردم در حال آسیاب کردن بود و پسربچّه اش گریه می کرد به او گفتم: اگر بخواهی من عهده دار آسیاب کردن می شوم

و تـو عهـده دار بچه، اگر هم بخـواهی من بچّه را نگه می دارم و تـو آسـیاب نمـودن را انجـام دهی، فرمـود: من از تو به پسـرم مهربـانتر و مناسـبترم، این کـار مرا نگه داشت. پیـامبر اکرم (ص) فرمـود: پس تـو به فـاطمه (س) مهربـانی کردی خداونـد تو را رحمت کند.

امید دادن به فرزندان در اجابت خواسته های مشروع

حضـرت فـاطمه (س) در برخورد بـا فرزنـدانش کاملاً مراقب بود و نکات تربیتی را خیلی خوب رعایت می کرد. خواسـته های فرزندانش را به گونه ای پاسخ می داد که آنها احساس کمبود و یا حقارت در خود نکنند.

به عنوان مثال، روایتی است از شیخ مفیدا که حضرت ثامن الائمه (ع) فرمود:

روزی امام حسن (ع) و امام حسـین (ع) از کهنگی لباس خود به مادر شـکایت کردند و ایام عید نزدیک بود، گفتند: ای مادر! اطفال عرب به انواع جامه های فاخر مزیّن گشته اند و به آن مفاخرت می نمایند. شما چرا از برای ما لباس نو تهیه نمی کنید؟

فرمود: عزیزانم من در اندیشه ی شـما هسـتم و امیدوارم که تا هنگام عید خیاط لباسـهای شـما را دوخته به شـما برساند. آن دو بزرگوار منتظر بودند تا آنکه شب عید شد، باز همان لباس نو را مطالبه کردند.

حضـرت فاطمه (س) ایشان را تسـلّی داد. و به گوشه ای آمـد از روی خضوع و خشوع دست نیاز به درگاه خداوند بلند کرد و عرض کرد: ای خـدای مهربان تو قادری دل فرزنـدان مرا خوش نمایی به جامه ای، که من به ایشان وعده داده ام به امید فضـل تو. هنوز سخنان فاطمه (س) تمام نشده بود که شخصی در خانه را زد، فاطمه (س) پشت در آمد، فرمود:

کیستی؟ عرض کرد، منم خیّاط، جامه های حسنین (ع) را

آورده ام. فاطمه ی زهرا (س) دید شخصی بقچه ای در زیر بغل دارد و تسلیم آن بانو نمود، چون آن را گشود، دید دو عمامه، دو دراعه، دو قبا و دو جفت موزه حضرت صدیقه (س) زبان به شکر و ثنای رب گشود.

فرزندان عرض کردند: ای مادر هیچیک از کودکان عرب لباسی بدین لطافت ندیده اند و نپوشیده اند در آن اثنا رسول خدا (ص) تشریف فرمای سرای فاطمه (س) شد و حسنین (ع) را در بر گرفت و می بوسید. پس، فرمود: ای فاطمه (س) این خیّاط را شناختی عرض کرد: به خوبی او کسی را ندیدم. حضرت فرمود: آن خازن بهشت بود و تا این قصّه را به من خبر نداد به آسمان عروج ننمود.

مطلبی که از این حدیث برداشت می شود، اینکه: امید به فضل خداوند در انسان همیشه باید زنده باشد و و نباید از درگاه خداوند ناامید بود، اگر انسان از خداوند بخواهد و طلب کند خداوند اجابت می کند و بندگانش را ناامید از درگاهش برنمی گرداند.

و مطلب دیگر که بسیار مهم است: برخورد حضرت، با فرزندانش را نشان می دهد، اینکه حضرت به فرزندش دم از فقر و نداری نمی زند که بدین وسیله به روحیه ی فرزندانش ضربه وارد نشود و احساس کمبود و عقده ی حقارت در خود نکند. بلکه فرزندانش را هم با امیدواری به اینکه در آینده، به زودی خواسته شان برآورده می شود، شاد و خوشحال می کند.

توجّه به حضور و غیاب فرزندان

بی توجّهی نسبت به نظارت بر فرزندان بخصوص در رفت و آمدهای آنها نتایج زیانباری به دنبال دارد. با توجّه به خطرات و تهدیدهائی که هر لحظه سعادت یک جوان را در معرض نابودی قرار می دهد، لازم است

رفتـار آنهـا بـه ویژه موقع ورود به خـانه و زمـان خروج از آن مـورد دقّت و بررسـی قرار گیرد. گفتنی است که اعتیـاد، فسـاد، انحرافات فکری و بسیاری از خطرات دیگر، از همین بی توجهی پدر و مادر آغاز می شود. حضرت فاطمه (س) با فداکاری و محبّت خاصّی که نسبت به فرزندانش نشان می داد، مراقب تمام حرکات و سکنات آنها بود و به دقّت رفت و برگشتهای آنها را زیر نظر داشت. نقل شده است که روزی

پیـامبر (ص) عـازم خـانه ی دخترش فـاطمه (س) گردیـد، چون به خـانه رسـید دیـد فـاطمه (س) مضـطرب و ناراحت پشت در ایستاده است.

آن حضـرت فرمود: چرا اینجا ایسـتاده ای؟ فاطمه (س) با آهنگی مضطرب عرض کرد: فرزندانم صبح بیرون رفته اند و تاکنون از آنها هیچ خبری ندارم. پیامبر (ص) به دنبال آنها روان شد چون به نزدیک غار کوه رسـید آنها را دید که در کمال سـلامت و آرامش مشغول بازی اند آنها را بر دوش گرفت و به سوی خانه فاطمه (س) روانه شد. این واقعه خود نمونه ای گویا از توجه و اهمیت دادن حضرت زهرا (س) به حضور فرزندان خردسالش بود.

آموزش ایمان و تقوی به فرزندان

اشاره

بین دانشـمندان بحث و گفتگو است که برنامه ی تعلیمات و تربیت های دینی از چه موقعی بایـد درباره ی کودک اجرا گردد، گروهی معتقدند که کودک تا به حدّ بلوغ و رشد نرسد استعداد درک افکار و عقائد دینی را ندارد و نباید تحت تربیت دینی قرار گیرد.

گروه دیگری عقیـده دارنـد که اطفـال نیز لیاقت و اسـتعداد آن را دارنـد که تحت تربیت دینی قرار گیرنـد، و مربّیان می توانند موضوعات و مطالب دینی را ساده و قابل فهم نمایند و به

کودکان تلقین کننـد، و آنان را وادار کننـد که اعمال و برنامه های آسان دین را انجام دهند تا گوشـشان با مطالب دینی آشـنا شود و با اعمال و افکار دینی نشو و نما کنند.

اسـلام نظریه ی دوّم را می پذیرد، و دسـتور می دهد که کودکان را از سن هفت سالگی به نماز وادار کنید. پیغمبر اکرم (ص) تلقینـات دینی را از همـان اوائل کودکی و شـیرخوارگی در خانه ی زهرا (س) به مرحله اجرا در آورد. هنگامی که امام حسـن (ع) به دنیا آمد و او را خدمت رسول اکرم (ص) بردند، وی را بوسید و در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه گفت و درباره ی امام حسین (ع) نیز همین عمل را انجام داد.

امـام صـادق (ع) می فرمایـد: روزی پیغمبر اسـلام (ص) می خواست نماز بخوانـد. امام حسـین (ع) پهلویش ایسـتاده بود، وقتی پیغمبر (ص) خواست تکبیر بگوید، حسین (ع)

نتوانست تکبیر بگوید. رسول خدا (ص) تا هفت مرتبه تکبیر را تکرار کرد تا حسین (ع) توانست تکبیر بگوید.

تشویق فرزندان به مسائل دینی و عبادی

یکی از محورهای اساسـی که حضـرت زهرا (س) بدان توجّه و تأکید داشـتند، بعد پرستش و گرایش فرزندان به انجام تکلیف عبادی و الهی بود. آن حضـرت شوق بنـدگی و خضوع در برابر معبود را از همان دوران کودکی در جان فرزندان خود تقویت نموده و آنان را چنان تربیت کرد که بهترین کارها را عبادت خداوند دانسته و از آن بالاترین لذتها را می بردند.

دخت گرامی رسول خدا (ص) بر این مطلب تأکید داشت که بچّه ها را از کودکی به انجام تکالیف فراخواند و آنان را به خدا پیوند دهد و بذر محبّت و ارتباط با معبود را

در کام آنان بیفشاند تا انجام تکلیف برای آنان نه تنها رنج و مشقّتی نداشته باشد، بلکه با شوق و اشتیاق به استقبال آن بروند.

بر این اساس فاطمه (س) فرزندان خود را حتی به شب زنده داری عادت می داد. البته او شیوه تربیت را به خوبی می دانست و به گونه ای برخورد می کرد که در حدّ توان و استعداد فرزندان باشد. حضرت، در شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان کودکان خود را به بیداری و نخفتن وادار می کند. ممکن است کسی تعجّب کند که او چگونه بچّه ها را به این کار که حتّی برای اشخاص بزرگ هم زحمت دارد، فرا می خواند. حضرت در روز، بچّه ها را می خوابانید تا کاملاً استراحت کنند و غذای کمتری به آنان می داد تا بدین گونه زمینه و موقعیّت بهتر و مطلوب تری از نظر جسمی و روحی برای شب زنده داری داشته باشند. او به حدّی در این کار جدّی و قاطع بود که نمی گذاشت احدی از اهل خانه خوابش ببرد و می فرمود: "محروم است کسی که از برکات شب قدر محروم بماند. "

گویا فاطمه (س) می خواهد از کودکی در قلب پاک فرزندان خود جمال خدا را به تجلی، جان و زبانشان را به حلاوت و شیرینی عبادت آشنا کند، محبوب راستین را به آنان نشان دهد تا در جوانی جذب جلوه های دروغین نشوند. این روش تربیتی فاطمه (س) به عنوان یک سنّت بسیار پسندیده و قابل اجرا در گفتار امامان معصوم نیز به چشم می خورد.

مأنوس نمودن فرزندان به مسجد و دقّت در گفتار پیامبر (ص)

روزی حضرت زهرا (س) به فرزندش حسن (ع) که هفت ساله بود فرمود:

«به مسجد برو، آنچه را از پیامبر (ص) شنیدی فراگیر و نزد من

بیا و برای من بازگو کن» . امام حسن (ع) همین کار را کرد و بعد به خانه بازگشت و با سخنرانی شیرین خود بیانات پیامبر (ص) را برای حضرت زهرا (س) بیان نمود. هر وقت علی (ع) وارد خانه می شد.

حضرت زهرا (س) را حافظ آیاتی از قرآن که تازه نازل شده بود می یافت، می پرسید: این آیات و علوم تازه را از کجا دریافت کردی؟ می گفت: «از پسرت حسن (ع)» .

روزی حضرت علی (ع) در خانه مخفی شد، حسن (ع) وارد گردید و آنچه را از پیامبر (ص) در مسجد شنیده بود در ضمن سخنرانی برای مادر تعریف کرد، ولی این بار در سخنرانی خود گیر می کرد، فاطمه (س) تعجب کرد، حسن (ع) گفت: «مادرم، شخص بزرگی سخن مرا می شنود، و همین موجب کندی زبان من شده است»، در همین هنگام علی (ع) از مخفیگاه بیرون آمد و پسرش را بوسید.

تعلیم فرزندان به نوع دوستی و رعایت حقوق همسایگان

از جمله روشهای تربیتی حضرت فاطمه (س) نوع دوستی او بوده است، که در برابر چشمان تیزبین فرزندانش، به مردم کمک می کرد و خود گرسنه می ماند، ولی دیگران را سیر می نمود.

فاطمه (س) گرنبندش را به فقرا ایثار کرد و آنان را مورد نوازش قرار داد و از پول آن پارچه ها خریداری شد و برای بی لباسها، لباس مناسب تهیه گردید ... و پرده های خانه اش در اختیار پیامبر خدا قرار گرفت و از آن عریانها پوشانده شد و حدیث «فاطمهُ بَضعهُ مِنّی» در حق آن حضرت صادر گشت.

آن حضرت نه تنها در مسائل اقتصادی و رفع مشکلات روزمره ی مردم پیشگام بود، حتی از نظر اخلاقی، عواطف انسانی، ارشاد، هدایت مردم نیز به کمک آنان می شتافت،

مصالح مردم را

پی گیری می کرد، در حقّشان دعا می فرمود و از این طریق فرزندان خویش را با چنین عواطف اسلامی پرورش می داد.

حضرت امام حسن (ع) می فرمایند: شبی مادرم را دیدم که تا صبح به عبادت پرداخت و مرتّب مؤمنین و دیگران را دعا می کرد، ولی در حق خود ساکت بود. از علت آن پرسیدم، فرمود: اول همسایه، سپس خودمان.

شبیه این حدیث از امام موسی بن جعفر (ع) صادر گردیده و نشان می دهد که آن حضرت تا چه حدّی سوز اجتماعی و نوع دوستی داشته است و دیگران را بر خود و خودی ها مقدّم می داشت.

و در یک قضیه ی تاریخی دیگر آمده است، که فاطمه ی زهرا (س) همچون امیرالمؤمنین علی (ع) برای بهبودی حسن و حسین (ع) از مریضی، سه روز روزه نذر کرده بود و هنگام انجام دادن آن، مجبور شد برای یک نفر یهودی بنام «شمعون» در خانه خودش کار استیجاری نموده و از اجرت آن نان جو تهیه نماید ...

چنانچه در تفسیر سوره ی هل اتی (دهر) آمده است فاطمه و علی (ع) و دیگر خانواده ی او سه روز روزه گرفتند و هر شب موقع افطار غذای خویش را به ترتیب به: مسکین، یتیم، و اسیر دادند و همین سوره در مناقب آن حضرت و سایر اهل بیت علیهم السلام نازل گشت ...

اگر امام حسن (ع) سه بار اموالش را با فقرا تقسیم نموده و دوبار خلع ید کرده است. در دامان پر مهر و انسان ساز فاطمه (س) پرورش یافته ... «خرج من ماله مرتین و قاسم الله ثلاث مرّات ماله» و همچنین فرزندان دیگرش که جای بحث آن نیست.

توجّه به سلامتی فرزندان

یکی از عوامل مؤثر در سلامت

و نشاط روحی و جسمی کودک، تغذیه سالم، حلال و دوست داشتنی برای او یعنی شیر مادر است. که البتّه این امر، تأثیر گذار در شخصیت

انسانهای بزرگ می باشد. با دقّت در سیره ی فاطمه ی زهرا (س) در می یابیم که امر تغذیه ی کودکان دقیقاً مورد توجه ایشان بوده است. علاوه بر این نباید از تأثیرگذاری متقابل روح و جسم غافل بود، بی شک یک جسم بیمار روح را پژمرده و بی نشاط می سازد، همانگونه که روح افسرده موجب اخلال در فعالیتهای بدن می گردد. بارها در تاریخ خوانده ایم که گاه فاطمه ی زهرا (س) شکم فرزندان را به قیمت گرسنگی خود سیر می کرد. زمانی که مسلمانان به علت کمبود آب سخت در مضیقه بودند فاطمه (س) حسن و حسین (ع) را نزد پیامبر برد و عرض کرد ای رسول خدا (ص) فرزندان من خردسالند و تحمّل تشنگی ندارند پیامبر (ص) که نگرانی دخترش را در این رابطه بجا و بموقع دید زبان مبارکش را در دهان حسن و حسین (ع) قرار داد و با تر کردن دهان آنها حضرت زهرا (س) را از نگرانی درآورد و آن دو طفل کوچک را نیز از تشنگی مفرط نجات داد. یکی از وظایف والدین به ویژه مادر مراقبت از سلامتی جسمی فرزندان است. حضرت زهرا (س) به عنوان مادری نمونه در این مورد نیز حساسیت خاص داشتند که نمونه ای از آن در قصه ی سوره ی هل اتی و مریضی حسنین (ع) و نذر سه روز روزه ی فاطمه (س) برای بازگشت سلامتی و صحّت به فرزندان خود می باشد.

خلاصه ی درسهایی از برنامه های تربیتی حضرت زهرا (س) نسبت به فرزندان

۱- مادر باید با کودک خود مأنوس باشد و با آنان بازی کند.

۲-

در حین بازی، یکی از بهترین شرائط برای یادگیری کودک است.

۳- مادر باید در هنگام بازی با کودک به او مطالب اخلاقی را تعلیم دهد.

۴- یکی از بهترین راهها برای آموزش کودکان استفاده از شعر است.

۵- استفاده از شعر برای کودکان جالب و برای فهم و درک مطالب او مفیدتر است.

۶- مربیّان و مادران باید به محتوای اشعار کودکان توجّه جدی داشته باشند.

۷- در اشعار و ادبیات کودکان، باید آنان را دعوت به نیکی های اخلاقی و پیامهای عالی اخلاقی کنیم.

۸- در شعر کودکان باید به او الگو معرفی شود. (اِشْبَهْ اَباکَ).

۹- در تعلیمات کودکان باید آنان را با دستورات اخلاقی آشنا نمود. حضرت زهرا (س) سه دستور اخلاقی داشتند.

۱۰- در ضمن سفارشات اخلاقی مثبت باید کودک را از همنشینی های سوء نیز پرهیز داد. چون حضرت زهرا (س) یک پرهیز اخلاقی هم در شعرها داشتند.

۱۱- ما نبایستی کودکان را کم ظرفیت و غیر مستعد، برای تعلیم مطالب جدّی و اساسی بدانیم، چنانکه دیدیم حضرت زهرا (س) مطالبی اساسی را به فرزندان خود تعلیم می دهد.

۱۲- مادران باید از همان کودکی به تلقینات مثبت اخلاقی به کودک و آموزش آنها توجه کنند، چنانکه فاطمه ی زهرا (س) از همان کودکی حق طلبی، عبادت و ... را به کودکان خود آموزش می دادند.

۱۳- برای تربیت کودکان باید از سبکهای هنری و ذوقی استفاده کرد. چنانکه حضرت زهرا (س) از شعر برای بازی با فرزند خود بهره گیری می نماید.

۱۴- در مقایسه ی دو شعری که حضرت زهرا (س) برای امام حسن (ع) و امام حسین (ع) می خوانند فهمیده می شود این دو کودک دارای روحیات متفاوت از همدیگر بودند و حضرت زهرا (س) به

عنوان بهترین مادر، این تنوّع و تفاوت در روحیات و شخصیّت کودکان خود را تشخیص داده بود و در تربیت آنان این تفاوت را ملاحظه می نموده است شعر حضرت زهرا (س) برای امام حسین (ع) این است:

اَنْتَ شَبیهٌ بِاَبی

لَسْتَ شَبیهاً بَعَلیٍّ

حسین جانم تو، به پدرم رسول اللّه شباهت داری نه به پدرت علی.

یاد فرزندان در بستر شهادت

حضرت فاطمه (س) آن چنان به بچه هایش علاقه مند بود، که حتّی نسبت به ایّام بعد از خود نیز حساس بود و به امیرالمؤمنین علی (ع) که شوهر معصوم آن حضرت و پدر معصوم فرزندان او می باشد، سفارش بچّه هایش را می کرد.

فاطمه (س) در بستر بیماری که سرانجام به شهادت و ارتحال آن حضرت انجامید، در مورد بچّه هایش دو نوع وصیّت کرد: نخست در مورد انتخاب همسر، که به بچّه های فاطمه (س) مهربان باشد. دوم برخورد محبّت آمیز امیرالمؤمنین (ع) با آنان و اینکه علی (ع) از هر دو شب یک شب را در کنار بچه های داغ دیده فاطمه (س) بخوابد. اینک به متن هر دو وصیت می پردازیم:

«قالت فاطمه: اوصیك اولا ان تتزوج بعدی ابنه اختی أمامه فانّها تکون لولدی مثلی ... »

فاطمه ی زهرا (س) به علی (ع) وصیت کرد، که بعد از من با دختر خواهرم امامه ازدواج کن، زیرا او به فرزندانم مثل من مهربان است ...

و در مورد فراز دوم آمده است که چون علی (ع) به بالین فاطمه (س) آمد، او را در حالت احتضار دید، و لذا خطاب به فاطمه (س) گفت: ای فاطمه! با من، پسر عمویت علی بن ابیطالب (ع) حرف بزن. در این حال آن حضرت چشمانش را باز کرد و به سوی

امیرالمؤمنین (ع) نگاه کرد و گریه نمود و علی (ع) نیز شروع به گریه کرد. فاطمه (س) گفت: یا علی! من در آستانه ی مرگ قرار گرفته ام و چاره ای از آن نیست و اینکه می دانم بعد از من باید ازدواج کنی.

«فان تزوجت امرأه اجعل لها یوماً، و اجعل لاولادی یوماً و لیله، یا ابالحسن! و لاتصح فی وجوههما فیصبحان یتیمین غریبین منکسرین فانهما بالامس فقدا جدهما والیوم یفقدان امهما ... »

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹